

Elli Suutari

JULKISEN HUUMEKESKUSTELUN AFFEKTIIVINEN NORMITTAMINEN

Keskustelu Lost Boys -dokumentista uutismedioiden
kommenttikentissä

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2023

TIIVISTELMÄ

Elli Suutari: Julkisen huume keskustelun affektiivinen normittaminen: Keskustelu Lost Boys - dokumentista uutismedioiden kommenttikentissä
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Journalistiikan maisteriohjelma
Toukokuu 2023

Tutkielma käsittelee julkista huume keskustelua uutismedioiden kommenttikentissä. Aineistona on huumedokumentti Lost Boysia koskevien uutisten kommentit uutismedioiden omilla sivustoilla ja sosiaalisessa mediassa. Tutkielma pyrkii vastaamaan siihen, millaisia normeja keskustelussa esitetään julkisuudelle, millainen rooli moraaliarvostelmilla ja affekteilla on huume keskustelussa sekä millä tavoin huume keskustelun analyysi auttaa ymmärtämään verkkokeskusteluja ja niiden suhdetta julkisuusteoreettiseen ajatteluun.

Tutkielman teoreettisena lähtökohtana on habermasilainen julkisuusteoria ja affektiteoria. Ne kietoutuvat toisiinsa affektiivisessä käänteessä, jota ovat siivittäneet hybridissa mediaympäristössä tapahtuneet muutokset. Tutkielma analysoi habermasilaista ideaalia julkisuutta ja hybridin mediaympäristön sille tuomia haasteita. Taustoituksessa esitellään uutismedioiden kommenttikenttien lähihistoriaa, sen nykyisiä ongelmia sekä perinteisten uutismedioiden suhdetta habermasilaiseen julkisuusihteeseen. Lisäksi tutkielma esittelee Suomen nykyisen huumausainepolitiikan muovautumista kaksien raiteiden politiikaksi, jossa yhdistyvät kontrollipoliittinen ja sosiaalipoliittinen linja.

Tutkielmassa käytetään menetelmänä teoreettisesti informoitua lähilukua, joka on toteutettu affektiteoriaan ja julkisuusteoriaan pohjautuen analysoimalla kommenttien tunteellisuuden implisiittistä ja eksplisiittistä rakentumista sekä julkisuuden normittamista.

Tutkielman aineistosta paikantui kolme arvoryhmää, joiden suhtautuminen julkisuuteen ja huume politiikkaan erosivat toisistaan: kovat arvot, pehmeät arvot ja paternalistiset arvot. Kovat ja paternalistiset arvot kannattivat huumausaineiden täyskieltoa. Niiden pohjalta rakentunut julkisuusihanne erosi radikaalisti habermasilaisesta julkisuusihanteesta. Pehmeissä arvoissa kannatettiin kaksien raiteiden politiikkaa ja näiden puheenvuorojen ilmentämä julkisuusihanne noudatteli habermasilaista julkisuusihannetta osoittaen samalla, kuinka se ei toteutunut kyseisessä huume keskustelussa.

Avainsanat: affekti, affektiteoria, affektiivinen käänne, deliberaatio, huomiotalous, huumeet, huume politiikka, hybridi mediaympäristö, ideaali julkisuus, julkisuuden rakennemuutos, julkinen keskustelu, julkisuusteoria, kaksien raiteiden politiikka, kontrollipoliittinen, moraalinen, verkkokomentointi.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	HUUMEET JA MORAALI	3
	2.1 Kohti kaksien raiteiden politiikkaa	4
	2.2 Asenteiden lieventyminen	6
3	JULKISUUS HYBRIDISSA MEDIAYMPÄRISTÖSSÄ	8
	3.1 Deliberaatio	12
	3.2 Huomiotalous	15
	3.3 Affektiivinen käänne	18
4	KOMMENTTIKETJUJEN SUHDE IDEAALEIHIN	24
	4.1 Nimettömyyden ja tahmaisuuuden vaikutus keskusteluun	28
5	EMPIIRINEN TUTKIMUSASETELMA	30
	5.1 Aineisto	30
	5.2 Aineiston analyysimenetelmä	33
6	ANALYYSI JA TULOKSET	35
	6.1 Näkemykset huume politiikasta	36
	6.2 Affektiiviset taktiikat	41
	6.3 Julkisuusnormit	49
7	PÄÄTELMÄT	57
	LÄHTEET	62

1 JOHDANTO

Julkinen keskustelu on lähtökohtaisesti moraalista, sillä julkisuudessa käydään kamppailua siitä, mikä on yleisesti hyväksyttävää ja mikä ei. Julkinen keskustelu kohdistuu pitkälti yhteiskunnallisiin kysymyksiin, yhteisiin asioihin, joista poliittisen järjestelmän täytyy saada aikaan päätöksiä. Siihen, miten yhteiset asiat pitäisi hoitaa, kytkeytyvät vahvasti moraaliset arvostelmat yhteiskunnan ja yksilön vastuusta ja niiden rajoista. Toisissa aiheissa moraalisuus on vahvemmin esillä kuin toisissa. Huumeet ovat aihe, josta keskustelu on poikkeuksetta hyvin moraalista. Julkinen huumekeskustelu pyörii usein huumeiden käytön moraalittomuuden ympärillä ja laajenee nopeasti moraaliseettiseksi keskusteluiksi yhteiskunnan ja yksilön vastuista ja niiden rajoista. Sillä, millaisia moraalisia merkityksiä huumeiden käytölle ja muille addiktioille annetaan, on yhteiskunnallisia seurauksia. Merkitykset ovat useimmiten hyvin kielteisiä. Ne vaikuttavat poliittisissa keskusteluissa ja päätöksissä ja ennen kaikkea kaventavat huumeiden käyttäjien mahdollisuuksia toimia kansalaisina. Julkisella huumekeskustelulla on taipumus toiseuttaa jo valmiiksi heikossa asemassa olevia ihmisryhmiä. Kielteiset asenteet ja marginalisointi voivat vaikeuttaa ihmisten hoitoon pääsyä ja syventää eriarvoisuutta.

Olen valinnut julkisuudessa käytävistä huumekeskusteluista yhden tapauksen: huumeiden käyttäjistä sisältäpäin kertovan Lost Boys -dokumenttielokuvan, joka sai ensi-iltansa vuonna 2020. Dokumentti on jatko-osa kymmenen vuotta aiemmin julkaistulle Reindeerspotting-dokumentille. Molemmat dokumentit kuvaavat huumeita suonensisäisesti käyttävien ihmisten elämää, ja dokumenttien ohjaaja on aiheessa asianosainen, sillä hän on ollut itse vankilassa huumekaupasta. Lost Boys keräsi merkittävät katsojamäärät ja mediassa julkaistiin dokumentista lukuisia juttuja. Tutkimukseni kohde ovat uutismedioiden juttujen kommentit medioiden omilla sivuilla ja Facebookissa. Analysoimassani keskustelussa käsiteltiin monia aiheita kovien huumeiden laillistamisesta päihdekasvatukseen. Lisäksi keskustelussa kiisteltiin siitä, millaista julkisuuden pitäisi olla.

Julkista huumekeskustelua käydään hybridissa mediaympäristössä, jossa teknologian muutokset ja portinvartijuuden muuttuminen ovat muokanneet julkisuuden tilaa ja

haastaneet perinteiset julkisuuden ideaalit. Lähestyn tutkimuskohteitani julkisuusteorian ja affektiteorian kautta. Seuraavassa luvussa käyn läpi yhteiskunnallista tutkimusta huumeista sekä esittelen suomalaisen päihdepolitiikan pääpiirteet ja asenteissa viime vuosina tapahtuneen muutoksen. Kolmannessa luvussa käsittelen perinteisen habermasilaisen julkisuusteorian pääpiirteitä ja pohdin millaisia ongelmia sekä uusia kysymyksiä hybridi mediaympäristö on julkisuusteorialle asettanut. Käsittelen tutkimuksessa tapahtunutta affektiivista käännettä, sen suhdetta julkisuusteoriaan, ja kuinka affektiivisuus on yksi nykymediaympäristön keskeisimmistä ominaisuuksista. Neljännessä luvussa kuvaan suomalaisen nettikeskustelun kehittymistä vuosituhaten vaihteesta tähän päivään ja journalistisen uutismedioiden käymää kamppailua käyttäjien tuottaman sisällön kanssa. Kappaleissa viisi, kuusi ja seitsemän esittelen tutkimusasetelman, analyysin ja keskeisimmät tulokset.

2 HUUMEET JA MORAALI

Julkinen keskustelu on pitkälti yhteisen hyvän määrittelemistä, ja jo siksi lähtökohtaisesti moraalista (Benhabib, 1992, 84). Joidenkin aiheiden ympärillä keskustelu on affektiivisempaa ja moraalisesti latautuneempaa kuin toisten. Huumeet, niiden käyttö ja huume politiikka ovat tästä havainnollinen esimerkki (Ks. Tammi ja Raento 2013, 199–200). Huume keskustelu johtaa usein perimmäisiin kysymyksiin tahdon ja valinnan vapaudesta, sekä yhteiskunnan ja yksilön vastuusta. Julkisessa huume keskustelussa käsitykset päihteistä ja päihteitä käyttävistä ihmisistä eivät vain tule näkyviksi, vaan niitä myös muodostetaan ja toisinnetaan.

Huumeiden käyttö, käyttäjät ja etenkin ongelmakäyttäjät mielletään Suomessa yleisesti laajaksi ja huolestuttavaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi siitäkin huolimatta, että alkoholin suurkuluttajia on huomattavasti enemmän (Raento ja Tammi 2013, 11). Huumeita ongelmallisesti käyttävät ihmiset ovat stigmatisoitu, marginalisoitu ja toiseutettu ihmisryhmä (Singer ja Page 2016, 17–42; Perälä ym. 2012, 282–283; Hirschovits-Gerz, 2014, 81). Konkreettisia esimerkkejä on helppo löytää. Erilaisissa turvallisuutta koskevissa mielipide- ja mielikuvakyselyissä huumeiden ongelmakäyttäjät koetaan toistuvasti yhtenäiseksi pelkoa ja häiriöitä lisääväksi tekijäksi. Tällaisessa diskurssissa ohitetaan se, että huumeita käyttävät ja huumeita ongelmallisesti käyttävät ihmiset eivät ole homogeeninen ryhmä. (Perälä ym. 2012, 282–283.) Päihteiden ongelmakäyttö liittyy usein syrjäytymiseen, vähävaraisuuteen ja mielenterveysongelmiin, eikä välttämättä voida osoittaa, mikä on ongelman juurisyy (Salasuo ja Rantala 2002, 44–45). Riippuvuudesta ylipääseminen on usein vaikeinta alimmissa sosiaaliluokissa (Singer ja Page 2016, 16–47).

Merrill Singerin ja J. Bryan Pagen mukaan huumeiden ongelmakäyttäjiä kuvataan mediassa ja julkisessa keskustelussa usein erilaisina toisina. Huumeiden käyttäjiin liitetään mielikuvia köyhyydestä ja ”sosiaalipummeista”, ja ajatuksia siitä, etteivät he ole hyödyksi yhteiskunnalle. Singerin ja Pagen tutkimus keskittyy Yhdysvaltoihin, jossa huume tilanne ja siitä käytävä julkinen keskustelu eroavat merkittävästi Suomesta. Yhdysvalloissa huume keskustelu linkittyy voimakkaasti etniseen sortoon ja rasismiin. Huumeriippuvuus ja huume kauppaa esitetään Yhdysvalloissa köyhän mustan väestön tai etnisten vähemmistöjen ongelmana,

vaikka useissa tutkimuksissa huumeiden käytön on havaittu olevan yleistä kaikissa etnisissä ryhmissä ja yhteiskuntaluokissa. Yhdysvalloissa etninen sorto ja rasismi näkyvät myös huumausainetuomioissa, sillä mustat saavat keskimäärin rankempia vankilatuomioita, kun taas valkoiset ohjataan useammin hoito-ohjelmiin. Yhdysvaltalaismediassa hyväosaisten ja keskiluokan päihdesekoilu kehystetään useammin yksilön vaarattomana mokana. (Singer ja Page 2016, 16–37.) Yhdysvaltojen huumeongelman kytkeytyminen rasismiin on hyvä esimerkki siitä, kuinka huumeongelma ei ole eristettävissä erilliseksi ongelmakseen, vaan se on yhtä muun yhteiskunnallisen eriarvoisuuden kanssa.

Yhdysvalloissa huumevastaisen mielipiteen ja huumeriippuvaisia stigmatisoivien representaatioiden taustalla on vaikuttanut presidentti Richard Nixonin 1970-luvun alussa julistama "huumeiden vastainen sota", joka on ohjannut USA:n huume politiikkaa viimeiset 50 vuotta (Taylor 2008, sit. Alexandrescu 2014, 27). Sota huumeita vastaan sisältää ajatuksen, että huumeet on hävitettävä yhteiskunnasta kokonaan tai muuten sota on hävitty. Ideologiassa huumeongelman syyksi nähdään huumeiden liian helppo saatavuus, johon ratkaisu on rangaistusten koventaminen. Nixonin käyttämä retoriikka ja sotametafora ovat sävyttäneet huume keskustelua ja -politiikkaa kansainvälisestikin vuosikymmenten ajan. Huumeiden vastaisen sodan ja huumeiden käyttäjiä stigmatisoivien representaatioiden myötä julkisuuteen rakentui narratiivi, jonka mukaan huumeet rapauttavat yhteiskunnan moraalialia ja voivat johtaa yhteiskunnan tuhoutumiseen. Turmeltuneet "heidät" on erotettava moraalista ja hyvistä "meistä". Huumeiden vastainen sota on myös levittänyt ajatusta huumeiden käyttäjistä ulkoa päin tulevana uhkana, joka vaarantaa "tavallisen ihmisen" elämän. Ennen kaikkea huumesotanarratiivi nostattaa pelkoa ja paniikkia ja vaatii ongelman ratkaisuksi suoria toimia, kuten ratsioita, vangitsemisia ja pitkiä vankeustuomioita. (Alexandrescu 2014, 27–28.)

2.1 Kohti kaksien raiteiden politiikkaa

Suomen huume historia on tutkimuksessa perinteisesti jaoteltu kahteen aaltoon. Ensimmäinen aalto ajoitetaan 1960–1970-luvuille, jolloin erityisesti kannabiksen, amfetamiinin ja LSD:n kokeilu ja käyttö yleistyivät. Toinen aalto sijoittuu 1990-luvulle, jolloin heroinin käyttö ja kokeilu kasvoivat. Toisen aallon syntyyn vaikutti esimerkiksi Neuvostoliiton

romahtaminen, sillä sen seurauksena heroinin kulku tuotantomaista Suomeen helpottui ja hinnat laskivat. 1990-luvulla huumeita ongelmallisesti käyttävien määrä lisääntyi, huumeisiin liittyvien kuolemien määrä kasvoi ja huumeisiin tai niiden hankkimiseen liittyvät rikokset yleistyivät. Huumeaalloilla on haluttu kuvata huumeiden käyttötapojen muutosta selittäviä yhteiskunnallisia virtauksia. Käyttötilastojen valossa aalloista puhuminen on harhaanjohtavaa, sillä todellisuudessa huumeiden käyttö on yleistynyt pikemminkin portaittain kuin kahtena erottuvana aaltona. (Hakkarainen ym. 2020, 466.)

Huumehistorian aallot sopivatkin paremmin kuvaamaan suomalaisessa päihdepolitiikassa tapahtuneita muutoksia. Ennen 1950-lukua monia nykyisin koviksi huumeiksi luokiteltuja aineita ei pidetty erityisen vaarallisina saati yhteiskunnallisina ongelmina. Ensimmäisen aallon aikoihin huumausaineiden käytöstä tehtiin rikollista vuonna 1966, minkä jälkeen huumausainelaki tuli poliittisen väännön kohde vuoteen 1972 saakka. (Ylikangas 2012 sit. Hirschovits-Gerz, 2014, 48.) Tuolloin käytön kriminalisoinnista päätettiin eduskunnassa arvalla. Siitä sai alkunsa kontrollipoliittinen päihdelinja, jonka pohjalta kaikki huumausaineet kiellettiin. (Kainulainen ym. 2017, 22–25.) Suomen huumausainelaki kieltää nykyisin huumausaineiden tuotannon, valmistuksen, tuonnin, viennin, kuljetuksen, kauttakuljetuksen, jakelun, kaupan, käsittelyn, hallussapidon ja käytön (Rönkä ja Markkula 2020, 13–15).

Yhdysvaltojen huumeiden vastainen sota on heijastunut myös Suomeen, etenkin kontrollia painottaviin huumeepoliittisiin näkemyksiin. Myös Suomessa huumeita ongelmallisesti käyttävät esitettiin mediassa ja päihdepolitiikassa varsinkin 90-luvulla ”pelottavina toisina”, jotka tulee jollakin tavalla kesyttää (Hellman 2010, 20–28). Huumeiden täyskielto nojaa ajatukseen, että huumeongelmiin ainoa ratkaisu on kokonaan huumeeton yhteiskunta. Kriminaalipoliittisessa ajattelussa huumeidenkäyttäjät mielletään ennen kaikkea rikolliseksi. Tällainen ajattelu oli hallitsevaa 1990-luvulle saakka, jolloin sitä alettiin haastaa uusilla hoitoa korostavilla näkemyksillä. Suomen toisessa ”huumeaallossa” ongelma paheni, ja huumeista alettiin käydä laajemmin julkista keskustelua. Kontrolliilinjan ohien alettiin kehittää huumeiden käytön haittoja vähentäviä ja ennalta ehkäiseviä keinoja, esimerkiksi puhtaiden neulojen vaihtopisteitä ja korvaushoitoa. (Hakkarainen ja Tigerstedt 2005, 143–145; Tammi 2007, 5.) Huumeiden käyttäjien oikeudesta hoitoon määräävät nykyisin esimerkiksi

päihdehuolto- sosiaalihuolto- ja terveydenhuoltolait (Rönkä ja Markkula 2020, 14). Nykyisin huume politiikassa ja julkisessa keskustelussa huumeongelmaa käsitellään myös kansanterveys-, potilas-, ja ihmisoikeusnäkökulmista. Kansanterveysnäkökulma painottaa huumeiden kokonaiskäytön ja huume politiikan vaikutuksia terveyteen väestötasolla, kun taas potilasnäkökulmasta huumeriippuvuus nähdään yksilön sairautena. Ihmisoikeusnäkökulma painottaa huumeiden käyttäjien ihmis- ja kansalaisoikeuksia. (Hakkarainen ja Tigerstedt 2005, 150.) Huumeiden täyskielto kulkee edelleen huumeaineiden käytön haittoja ehkäisevän politiikan rinnalla, joten Suomen huumeaine politiikkaa kutsutaan *kaksien raiteiden politiikaksi* (Tammi 2007, 5; Hakkarainen ym. 2007).

2.2 Asenteiden lieventyminen

Vaikuttaa siltä, että julkinen huume keskustelu on Suomessa monipuolistunut 2020-luvulla. Asenteet huumeita, etenkin kannabista, kohtaan ovat osittain lieventyneet (Karjalainen ym. 2020, 3–16). Julkinen mielikuva huumeista on monipuolistunut ja tarkentunut, kun kannabiksen dekriminialisoinnista ja huumeiden käyttöhuoneista keskustellaan julkisuudessa, ja esimerkiksi psykedeelien viihdekäytöstä voidaan kirjoittaa niin, ettei sitä yhdistetä suoraan ongelmakäyttöön tai päihdeongelmiin (ks. esim. Helsingin Sanomat 23.10.2021 ja 28.2.2022). Silti yhteiskunnallinen keskustelu huumeiden laillisuudesta keskittyy Suomessa edelleen lähinnä kannabiksen dekriminisointiin. Tällä tarkoitetaan sitä, että aineen käyttöä ja pienen määrän hallussapitoa ei kiellettäisi laissa. Vaikka kannabis dekriminalisoitaisiin, sen tuotanto, tuonti, vienti, kuljetus, kauttakuljetus, jakelu ja kauppa olisivat edelleen laittomia. Dekriminoinnin ohella voidaan puhua depenalisoinnista, joka säilyttäisi esimerkiksi käytön lainvastaisena, mutta rangaistuksia ei enää määrättäisi. Kaikista laajin poliittinen muutos olisi laillistaminen, joka tarkoittaisi, että huumeainetta saisi myydä joko säädellysti, kuten Suomessa alkoholia, tai jollain muulla vähemmän rajoitetulla mallilla. Suomessa ei ole juuri tehty aloitteita muun kuin kannabiksen dekriminalisoimiseksi. (THL 2022.)

Vuonna 2019 Kansalaisaloite kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamisesta keräsi ensi kertaa yli 50 000 allekirjoitusta, ja aloite eteni poliittiseen käsittelyyn. Aloitteessa ehdotettiin kannabiksen käytön sekä pienimuotoisen kasvattamisen ja hallussapidon rangaistavuuden poistamista. Eduskunta kaatoi aloitteen, eikä se ole enää vireillä. (Eduskunta.fi:

lakihankkeiden tietopaketit.) Aloitteen eteneminen eduskuntaan asti kertoo osaltaan asenteiden muutoksesta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanta huumausaineiden rangaistavuuteen on, että yhteiskunnallista keskustelua tulisi käydä kaikkien huumeiden käytön rangaistavuuden poistamiseksi. THL ei kannata kannabiksen erillisasemaa, sillä se ei laitoksen mukaan auttaisi haittojen vähentämistä huumeongelman hoidon kokonaiskuvassa. (THL:n lausunto 2021.) Julkisuudessa on esiintynyt THL:n lisäksi muitakin asiantuntijoita, jotka puhuvat käytön rangaistavuuden poistamisesta (ks. esim. MTV 30.5.2022), mutta käytännössä poliittista keskustelua kaikkien huumausaineiden käytön rangaistavuuden poistamiseksi ei ole juuri käyty.

3 JULKISUUS HYBRIDISSA MEDIAYMPÄRISTÖSSÄ

Poliittinen tahdonmuodostus tapahtuu julkisuudessa, joten julkisuuden ongelmat ovat myös demokratian ongelmia (Garnham 2007, 206–207). Jürgen Habermas käsittelee teoksessaan *The Structural Transformation of the Public Sphere* (1991, alkuperäisteos saksaksi 1962) yhden julkisuuden muodon, porvarillisen julkisuuden, kehitystä. Habermasin analyysin avulla voidaan tarkastella julkisuudessa tapahtuneita muutoksia ja arvioida edelleen sen nykyisiä uusia haasteita. Habermasin mukaan julkisuuden kehitys on kytkeytynyt modernin demokratian kehittymiseen. Demokratian olennainen elementti on, että julkisen keskustelun kautta muodostetaan yleinen mielipide, joka vaikuttaa joko suoran tai edustuksellisen demokratian kautta poliittisiin päätöksiin ja toimiin. Habermas kuvaa porvarillisen julkisen tilan historiallista kehitystä Euroopassa valistuksen aikaan 1700-luvulla. Ennen 1600–1700-luvuilla tapahtuneita yhteiskunnallisia muutoksia julkista tilaa ei käytännössä ollut sellaisena kuin se nykyisin mielletään. Julkista oli vain se, mitä valtaapitävä taho päätti esittää ja näyttää alisteisessa asemassa olevalle kansalle. Kansallisvaltioiden, yksityisomistuksen ja liberaalin markkinatalouden kehitys loi edellytykset aikaisempaa itsenäisemmin toimineille ammattiharjoittajille, jotka alkoivat vaatia oikeusvaltiota ja lisää demokratiaa. Monet ammattiharjoittajista olivat kauppiaita ja yrittäjiä, minkä vuoksi Habermas nimittää heidän toimintansa vaikutuksesta syntynyttä julkisuutta porvarilliseksi julkisuudeksi. (Habermas 2010, 165–169; Habermas 1991, 36–40.) Nimi kuvaa, ketkä jäivät tuolloisen kriittisen julkisuuden ulkopuolelle: vähävaraiset työläiset, naiset ja ilman kansalaisoikeuksia eläneet vähemmistöt.

Porvarillisen julkisuuden periaatteena oli, että valtaapitävistä piti tulla vastuullisia kansalaisille, ja että tätä vastuuta voitiin arvioida ja vaatia julkisuudessa. Vallankäyttö ja siihen liittyvä eriarvoisuus tulivat läpinäkyvimmiksi, mikä loi edellytyksiä kriittisen julkisen keskustelun jatkamiselle ja laajentamiselle. (Garnham 2007, 204.) Aluksi oikeuksia vaadittiin vain varakkaille miehille, mutta ajan myötä oikeuksia vaativien joukko moninaistui. Habermasin mukaan julkisen tilan tulee olla pysyvä instituutio valtion ja kansalaisyhteiskunnan välissä, sillä vain siten kansalaisilla voi olla aito vaikutusmahdollisuus poliittisiin toimiin.

Osallistujien määrän kasvaessa heidän mahdollisuutensa antautua keskenään kasvokkai keskustelulle vaikeutuivat. Osittaiseksi ratkaisuksi nousi media, joka mahdollisti suuren ihmisjoukon käymän julkisen keskustelun toimimalla sen välittäjänä. Julkisen keskustelun tehtävä on tuottaa yleinen mielipide, joka ohjaa ja kontrolloi valtiollisesti organisoitua valtaa. (Habermas 2010, 163–164.) Yleinen mielipide on abstraktio. Habermas kirjoittaa, että julkisessa keskustelussa ”lähestytään jotain sen kaltaista kuin yleinen mielipide” (Habermas 1984, 49 sit. Livingstone ja Lunt 1994, 14). Yleisellä mielipiteellä viitataan esimerkiksi julkisessa keskustelussa esitettyihin näkemyksiin, jotka enemmistö hyväksyy kyseisellä hetkellä poliittisten päätöksenteon perustaksi. Asiasta eri mieltä olevatkaan eivät yleensä kiistä yleisen mielipiteen legitimitettä. Esimerkiksi vaalitulokset on yleisen mielipiteen ilmentymä. Silloinkin kun vaalivoittajan taakse asettuu vain niukka enemmistö, vähemmistöön jääneet hyväksyvät tulokset ja suovat enemmistölle mahdollisuuden hallita tai muodostaa hallitus.

Habermasin kuvaaman porvarillisessa julkisuusihanteessa yleinen mielipide saavutetaan rationaalisen keskustelun kautta. Rationaalissa keskustelussa valmiiksi lukitut mielipiteet eivät taistele, vaan yhdessä muodostetaan jotain uutta. (Livingstone ja Lunt 1994, 21.) Siihen, miten yleinen mielipide voidaan osoittaa, on suhtauduttu eri tavoin. Edustuksellisen demokratian ja modernin politiikan viitekehyksessä on ajateltu, että yleistä mielipidettä voitaisiin mitata. Mittaamista varten on luotu erilaisia vaalijärjestelmiä ja gallupkyselyitä. Julkisuusteoriassa yleisen mielipiteen mittaamista on pidetty teoreettisesti ongelmallisena, vaikka se on nähty poliittisen järjestelmän toimivuuden kannalta hyödyllisenä. Edustuksellisessa demokratiassa äänestämällä määritellään, ketkä pääsevät edustamaan yleistä mielipidettä. Kuitenkaan yleinen mielipide ei määrittele poliittisia toimia vain äänestyksen kautta, sillä poliitikot joutuvat koko ajan tunnustelemaan sitä julkisuudessa ja mukauttamaan omia toimiaan äänestäjien tahdon mukaiseksi. Samalla he itse pyrkivät vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen. Mikäli tehtyjä päätöksiä ei koeta oikeiksi, julkisessa keskustelussa niitä voidaan pyrkiä muuttamaan moninlaisin keinoin, yleisönosastokirjoituksista somekampanjointiin ja mielenosoituksiin. Demokraattisella politiikalla tulee siis olla diskursiivinen oikeutus (Benhabib 1992, 119 sit. Livingstone ja Lunt 1994, 15). Diskursiivinen oikeutus koskee sekä tulevia päätöksiä, että jo tehtyjä, eli päätökset

ja yleinen mielipide voidaan aina kiistää julkisuudessa ja yleinen mielipide voi muuttua. Siksi demokraattisessa järjestelmässä vaaleja pidetään säännöllisin väliajoin, ja julkista keskustelua käydään kaiken aikaa.

Habermasia on kritisoitu esimerkiksi siitä, ettei hänen historiallinen kuvauksensa porvarillisesta julkisuudesta ole paikkaansa pitävä, vaan ennemminkin kuvaus ihanteellisesta julkisuudesta (Livingstone ja Lunt 1994, 15). Habermasin tarkoitus olikin muodostaa julkisuuden ideaali. Kuvaamalla, kuinka julkisuus muodostui vallan ja kansan väliin, missä sitä ei aiemmin ollut, hän pyrki osoittamaan, mihin julkisuutta tarvitaan ja millaiset julkisuuden muodot mahdollistaisivat selkeän, järkipäisen ja kaikille avoimen julkisen keskustelun mahdollisimman hyvin. Tarkoitus oli analysoida, kuinka vallan legitimitetti demokratiassa voi olla mahdollisimman vahva ja perustua kansalaisten aitoon tahtoon. (Garnham 2007, 202–203.) Käsitehistoriallisen analyysin pohjalta voidaan kuvitella, että demokratiaa tukevan julkisuuden ideat toteutuivat tietyssä mielessä muutamissa länsimaissa 1700- ja 1800-lukujen taitteessa. Habermasin teoriaa rakennemuutoksesta on jopa kutsuttu ”*hyödylliseksi mobilisoivaksi fiktioksi*” (Robbins 1990a, 3 sit. Livingstone ja Lunt 1994, 15). Jotta voidaan kritisoida julkisuutta, on oltava ihanne, johon toteutuvaa julkista keskustelua verrataan. Habermasilainen julkisuusihanne perustuu kansalaisten oikeuteen muodostaa yhdessä poliittinen tahto, jota valta noudattelee. Julkisuuden ongelmat ovat demokratian ongelmia, ja julkisuuden ihannetta tarvitaan näiden ongelmien paikantamiseen (Garnham 2007, 207).

Julkisuusteorioista käydyn keskustelun valossa julkisuuden tulee olla instituutio valtion ja kansalaisyhteiskunnan välissä, mutta myös kansalaisyhteiskunnan ja talouden välissä. Habermasin kuvaamassa modernisaatioprosessissa lehdistö irtaantui hallitsijasta ja muovautui pelkästä vallanpitäjän viestin viejästä juuri poliittisen keskustelun areenaksi. Tämä vaihe jäi kuitenkin lyhyeksi, koska uutiskirjeiden ja sanomalehtien painaminen oli kallista ja lehdet olivat vain pienen ihmisryhmän luettavissa. Jotta lehtien tuottaminen helpottuisi ja siitä tulisi taloudellisesti kannattavaa, niistä tehtiin markkinoilla myytäviä tuotteita. Kustantajat varmistivat lehdille kaupallisen perustan. Kapitalismin voi nähdä vaikuttaneen julkisuuden kehitykseen niin, että vähitellen uutiset kaupallistuivat. Uutiskirjeillä oli hinta, joten pian voittoa haluttiin kasvattaa myymällä niitä yhä isommalle määrälle ihmisiä. Uutiset

ja julkisuus laajenivat voiton tavoittelun seurauksena. (Habermas 1991, 14–26.) Kapitalistisen markkinatalouden muodostuminen auttoi julkisuuden kehitystä, sillä se laittoi julkisuuden materiaalisen perustan kiertämään. Ylipäättään koko julkinen tila mahdollistui vasta, kun ideoiden vaihto laajeni kasvokkaisesta vuorovaikutuksesta laajemman joukon jakamaksi ideoiden ja merkitysten kierroksi. Jotta jaettu merkityksiä voi muodostua, ideoiden ja ajatusten on kierrettävä. (Valaskivi ja Sumiala 2014, 231; Warner 2002, 62–63; Gaonkar ja Povinelli 2003, 389–392.)

Kaupallistuminen laajensi julkisuutta tarjoamalla yhä useammalle pääsyn sanomalehdissä käytyyn julkiseen keskusteluun (Habermas 2010, 166–170). Yhteiskuntien modernisoituessa julkinen keskustelu johti demokratian laajentumiseen ja sen vakiintumiseen edustukselliseksi demokratiaksi. Samalla, kun yhä isommat ihmisjoukot pääsivät lukijoina osallisiksi lehtien tuottamaan julkiseen keskusteluun, monet ihmisryhmät, kuten naiset ja vähemmistöt, jäivät julkisessa keskustelussa edelleen ilman ääntä. Pitkän aikaa julkisuuden laajeneminen korosti olemassa olevia eriarvoisia valtarakenteita. Samalla, kun julkisuus laajeni, se myös etääntyi monista porvarillisen julkisuuden ihanteista, kuten rationaalisesta ja toisia osallistujia kunnioittavasta keskustelusta. Vaatimus avoimuudesta kaikille ei toteutunut porvarillisessa julkisuudessa, mutta ei myöskään 1900-luvun jälkipuoliskon joukkoviestinnän aikakaudella. Media käytti tuolloin vahvaa portinvartijan valtaa ja määritteli pitkälti sitä, ketkä julkiseen keskusteluun saattoivat osallistua.

1900-luvun puolivälistä lähtien julkisuuden ongelmia on pyritty ratkomaan muuttuvissa mediaympäristöissä. Median kaupallistumista kritisoitiin erityisesti frankfurtalaisen kriittisen teorian ja uusvasemmistolaisen tutkimuksen vaikutuksesta 1930-luvulla ja 1960–1970-luvuilla. Keskeisenä ongelmana pidettiin julkisuuden kaupallistumista ja massakulttuurin viihteellistymistä. (Pietilä 1997, 235–239; 277–279.) Kun julkisuus laajeni ja yhä useampi pääsi sen pariin, se samalla myös keveni ja viihteellistyi. Habermas itse kirjoitti esimerkiksi siitä, kuinka voittojen tavoittelun toivossa massakulttuuri painottui ihmisten viihdyttämiseen, enemmän kuin siihen, että julkisuudessa käytäisiin kriittistä keskustelua ja ratkaistaisiin yhteisiä ongelmia. (Habermas 1991, 162–166.)

3.1 Deliberaatio

Habermasille olennaista on, että kriittisessä keskustelussa osallistujien mielipide voi muuttua, eli dialogin kautta löydetään uutta ymmärrystä keskustelun aiheena olevasta asiasta. Habermasin mukaan julkisuuden kriittinen funktio katoaa, mikäli julkisuudessa vain toistetaan jo omaksuttuja identiteettejä ja valmiita mielipiteitä. Tällöin ainoa osallistuminen keskusteluun on puolen valitseminen. (Habermas 1991, 206.) Julkisuudessa ei voi tapahtua rationaalista kriittistä keskustelua, jos mielipiteet ovat jo valmiiksi "lukittuja" (Livingstone ja Lunt 1994, 21). Julkisuudessa pitäisi siis keskustelun kautta syntyä jotain uutta.

Tätä voidaan kutsua deliberaatioksi. Deliberaatio on julkinen prosessi, jossa pyritään etsimään ratkaisu yhteisesti jaetulle ongelmalle niin, että kaikki osallistujat ovat valmiita muuttumaan, eikä yksi mielipide dominoi muita. Ratkaisu muodostetaan järkeilyn kautta julkisesti yhdessä, eikä vain esimerkiksi äänestetä valmiista vaihtoehtoista, jotka on muotoiltu piilossa ennen julkisuutta. (Heikkilä ja Kunelius 1998, 78.) Deliberaatio pohjautuu käsitykselle, että kansalaisten on mahdollista käydä todellista dialogia keskenään julkisuudessa. Journalismin tehtävä julkisuuden instituutiona on mahdollistaa deliberaatio. Ihannetilanteessa journalismi tarjoaa politiikalle avoimen, epäformaalin ja "keskenäisen" julkisen tilan, jossa ajatusten ja mielipiteiden ei tarvitse olla valmiita. Tällöin julkinen keskustelu on nimenomaan ratkaisun etsimistä, ei täysin valmiiden ja lukittujen ajatusten esittämistä. Deliberaatiossa hyväksytään asioiden ambivalenssi, se, ettei niille ole yhtä selkeää vastausta, mikä mahdollistaa asioiden harkinnan ja punnitsemisen. (Livingstone ja Lunt 1994, 21.)

Keskeinen kysymys on, miten deliberaatio voi toteutua nykyisen hybridin mediaympäristön julkisuudessa. Nykyinen mediaympäristö on hybridi, koska se on kompleksinen ja muuttuu jatkuvasti, mutta samalla vanhat mediateknologiat ja julkisuuden alustat jatkavat toimintaansa (Chadwick 2013, 8–9). Internetin mahdollisuuksia ja vaaroja pohtinut Zizi Papacharissi kirjoitti 2000-luvun alussa, ettei internetin julkinen tila [public space] ole synonyymi ideaalille julkisuudelle tai julkiselle keskustelulle [public sphere]. Vaikka internet näyttää tekevän julkisuudesta kaikille avointa, kun lähes kuka vain voi saada viesteilleen julkisuutta, se ei tarkoita, että viesteillä välttämättä olisi mitään merkitystä tai että pelkkä tekninen avoimuus kaikille takaisi, että kaikkien ääni todella kuullaan. Lisäksi pääsy

informaation äärelle ei automaattisesti tee kansalaisista paremmin informoituja. Papacharissin mukaan internetin vaikutus julkisuuteen oli 2000-luvun vaihteessa kaksijakoinen: se mahdollisti yhä suuremman ihmisjoukon osallistumisen ja aiemmin sorrettujen äänien pääsemisen esiin, mutta samalla toisia kunnioittavasta rationaalisesta keskustelusta oltiin ajautumassa yhä kauemmas. (Papacharissi 2002, 10–15.)

Internetin ja sosiaalisen median myötä nykyjulkisuus on horisontaalisempaa kuin joukkoviestinnän aikakaudella, mutta samalla sosiaalinen media on tuonut täysin uusia ongelmia julkisuudelle, tai vähintäänkin tehnyt vanhoista ongelmista aiempaa intensiivisempiä. Siinä missä sosiaalinen media mahdollistaa tiedon nopean ja vaivattoman levittämisen, se tekee myös virheellisen tiedon ja valheiden leviämisestä ja levittämisestä ennennäkemättömän helppoa (Ahva ym. 2015, 158–159). Pääsy sisältöjen äärelle voi olla ihmisille yhtäläinen, mutta sosiaalisessa mediassa medialukutaito korostuu, eikä se välttämättä ole kaikilla samalla tasolla (Papacharissi 2002, 14). Viimeisen kymmenen vuoden aikana on jopa alettu puhua ”totuuden jälkeisestä ajasta”. Habermasin mukaan julkisen keskustelun tulisi perustua faktoihin, mutta sosiaalisessa mediassa keskustelun lähtökohtana voi olla tilanne, jossa edes perusoletuksia ei jaeta. Tästä käytetään usein esimerkkinä Yhdysvaltojen entisen presidentin Donald Trumpin levittämää valhetta vuoden 2020 ”varastetuista vaaleista”. Myös Suomessa esimerkiksi korona-ajan sosiaalisen median rokotekeskustelussa rokotteita salaliittoteorioihin vedoten vastustavat kommentoijat saivat paljon huomiota. Todennäköisesti heidän joukkonsa ei kuitenkaan ollut kovin suuri, mutta heidän näkyvyytensä sosiaalisessa mediassa oli. Sosiaalinen media onkin luonut aivan uudet mahdollisuudet populismille, salaliittoteorioille ja vihapuheelle.

Jo 2000-luvun alussa Papacharissi (2002, 14) kirjoitti, kuinka Yhdysvalloissa valkoista ylivaltaa kannattavat tahot tuottavat ”nokkelimpia” nettisivustoja. Internetin ja sosiaalisen median rakenteissa tuntuu olevan jotain erityisen suotuisaa populismille ja vihapuheelle (Schwartz ym. 2022, 2). Tästä hyvänä kotimaisena esimerkkinä toimii se, kuinka Perussuomalaisten entisen puheenjohtajan Jussi Halla-ahon nousu politiikkaan linkittyy Hommafoorumi-keskustelupalstaan (ks. Saarikoski 2013, 169). Vaikka julkinen keskustelu on laajemmin ihmisten saatavilla kuin koskaan, esiin on noussut yhä enemmän ääniä, jotka eivät kannata

demokratiaa. Huomionarvoista on, että demokratian lisäksi myös deliberaatio on yksi julkisen keskustelun ihanteista, jota populistiset näkökannat eivät hyväksy esittäessään asioiden ja julkisuuden olevan vain yhdellä ainoalla mustavalkoisella tavalla.

Poliittinen puhe, päätösten perustelu ja ihmisten motivointi perustuvat usein siihen, että meistä rakennetaan kuvaa vertaamalla "meitä" "heihin", jotka eivät kuulu "meihin" (Fraser 2009, 19; Mouffe 1999, 752–757). Nykyisessä hybridissa julkisuudessa vahvasti identiteettipoliittiset keskustelut korostuvat aikaisempaa enemmän. Jaottelu "meihin" ja "heihin" on usein lähtöasetelma lähes minkä tahansa keskustelun käymiseen. Julkisuudessa luodaan ja ylläpidetään sosiaalisia identiteettejä. Se, millaisia identiteettejä ihmiset julkisuudessa saavat ja millaisia merkityksiä asioille annetaan, vaikuttaa ihmisten suhtautumiseen toisiinsa, kokemukseen omasta itsestään ja paikastaan maailmassa. Usein valtaa tai julkista keskustelua käsitellessä ajatellaan, että valta on ihmisryhmien ja sosiaalisten identiteettien välillä. Identiteetit eivät kuitenkaan ole valmiita ja muuttumattomia, vaan niitä tuotetaan julkisuudessa. Yksi julkisuuden tehtävä on olla mahdollisimman moniääninen. Moniäänisyys tarkoittaa nimenomaan julkisuuksien ja julkisten diskurssien moninaisuutta, jolloin eri sosiaalisia ryhmiä edustavilla ihmisillä on mahdollisuus käydä keskustelua omalla äänellään. Niin ihmiset pääsevät toteuttamaan diskursseja, jotka he tuntevat ja joiden kieltä he puhuvat. Ihmiset voivat tunnistaa oman sosiaalisen minuutensa julkisesta keskustelusta. (Fraser 2009, 18–19.)

Julkisessa keskustelussa "sivustakatsojat" ovat merkittävässä roolissa. Julkisuus onkin ennen kaikkea suhde toisilleen tuntemattomien ihmisten välillä. (Warner 2002, 57–62.) Garnhamin mukaan Habermas argumentoi, että tämän suhteen tulisi olla *solidaarinen* ja perustua yhteisesti hyväksytyihin ja jaettuihin normeihin (Garnham 2007, 208). Julkisen keskustelun teorian valossa perustavanlaatuinen yhteisesti hyväksytty normi on pyrkimys demokratiaan. Demokratiassa jokaisella on ihmisarvo ja yhtäläinen oikeus osallistua. Jotta toisiaan tuntemattomien suhde voi olla solidaarinen, erilaisten ja erimielisten keskustelijoiden on hyväksyttävä toistensa olemassaolo: meidän ja heidän on nähtävä toisensa tasavertaisina vastustajina, ei vihollisina (Mouffe 1999, 755).

Eri intressiryhmät kamppailevat julkisuudessa jatkuvasti. Deliberaatiosta herää kysymys, täytyykö kaikkien olla valmiita muuttumaan samassa suhteessa. Täytyykö esimerkiksi alistettujen ihmisryhmien olla yhtä valmiita katsomaan erimielisyyksien yli kuin valta-asemassa olevien keskustelijoiden? Deliberaation perusajatus on, ettei alistettujen ihmisryhmien tarvitse tinkiä ihmisarvostaan, mutta keskustelulla voidaan pyrkiä intressiristiriitojen taustojen ymmärtämiseen, jolloin voidaan avata mahdollisuuksia sovintoon. Nykyjulkisuudessa osa keskustelijoista kuitenkin kyseenalaistaa yhtenään niin toisten ihmisarvon kuin demokratiainkin. Länsimaiseen demokratiaan kuuluu sananvapaus, mutta samalla vapauden käsite pitää sisällään ajatuksen, ettei yhden ihmisen vapaus toimia voi heikentää muiden vapautta ja ihmisarvoa. Sananvapaus ei siis tarkoita sitä, että voi loukata toisia tai kyseenalaistaa toisten ihmisarvon.

3.2 Huomiotalous

Julkinen keskustelu on poikkeuksetta myös liiketoimintaa jollekulle suoraan tai välillisesti. Journalismi oli pitkään julkisen keskustelun merkittävin välittäjä, mutta nykyisin julkinen keskustelu tapahtuu vain osittain journalismin vaikutuspiirissä. Yhä merkittävämpi osa siitä tapahtuu muualla mediassa. Erona journalismiin ja muuhun mediaan on, että journalismilla on institutionalisoitunut asema ja sitä ohjaava ideaali pohjautuu ajatukseen journalismista julkisen tilan mahdollistajana kansan ja valtion välissä. (Ks. Keane 2000; Livingstone ja Lunt 1994.) Journalismi on sitoutunut omissa eettisissä normeissaan tasapuolisuuden pyrkimykseen ja faktojen tarkistamiseen. Journalismin ihanteissa keskeisiä ovat autonominen asema suhteessa valtioon ja talouteen, minkä vuoksi journalistinen päätäntävalta tulisi journalismin eettisten ohjeiden mukaan olla toimituksessa, eikä sitä saa luovuttaa esimerkiksi mediayhtiön hallitukselle. (JSN: Journalistin ohjeet). Käytäntö on tietenkin eri asia kuin ihanne, ja journalisminkin suhde valtioon sekä talouteen on aina ollut kompleksinen (Ahva ym. 2017).

Kun julkinen keskustelu on liiketoimintaa, se heilahtelee markkinoiden ja taloudellisen tilanteen mukana. Julkinen keskustelu voi kaventua, ellei se ole taloudellisesti kannattavaa. Talouden vaikutus näkyy nykypäivänä etenkin siinä, kuinka lehdet kirjoittavat aiheista, jotka herättävät huomiota ja tunteita ja saavat aikaan keskustelua, mistä lehti pyrkii saamaan

erilaisten ansaintamallien kautta voittoa. Sosiaalisessa mediassa tämä korostuu entisestään ja journalistinen media on kietoutunut sosiaaliseen mediaan, jonne julkinen keskustelu on yhä enemmän siirtynyt.

Sosiaalisen median julkisuuden pääalustat ovat mediajättien, kuten Googlen (Alphabet), Twitterin ja Facebookin (Meta) hallussa. Yhtiöiden liiketoiminta perustuu käyttäjätietojen keräämiselle. Näillä isoilla yhtiöillä on paljon valtaa määrittää, millainen julkinen keskustelu niiden alustoilla ylipäätään on mahdollista. Huomionarvoista on, etteivät ne välttämättä kerro julkisuuteen, miten niiden algoritmit toimivat tai mitä tietoja ne tarkalleen käyttäjistään keräävät. (Dijck ym. 2018, 56.) Uudet teknologiat eivät ole haastaneet kapitalismin olemassa olevia rakenteita, vaan tehostaneet niitä (vrt. Papacharissi 2002, 9). Niin kuin julkisuuden mahdollistuminen oli aikoinaan kytköksissä kapitalismin kehitykseen, nykyisen julkisuuden alustat ovat erottamaton osa kapitalismia, kun ne on viime kädessä rakennettu tuottamaan omistajilleen voittoa käyttäjätietojen keräämisellä. Markkinatalous on sekä demokraattisen julkisen keskustelun mahdollistaja ja heikentäjä että sen ydinaihe (Calhoun 1992, 7). Vallastaan huolimatta Google, Twitter ja Facebook ovat myös julkisen keskustelun ja arvioinnin alaisia. Julkisuudessa, etenkin sosiaalisten medioiden julkisuudessa, arvostellaan näiden alustoilla vallitsevaa keskustelukulttuuria. Syyksi esitetään sosiaalisen median *huomiotalous*, sitä, kuinka algoritmit antavat suurimman näkyvyyden tunteita herättävälle ja ristiriitoja korostavalle sisällölle.

Jos julkinen keskustelu on todellinen institutionaalinen voima valtion ja talouden rinnalla, sillä täytyy olla todellista vaikutusta talouteen ja valtioon. Ideaalissa tilanteessa julkisuus on oma itsenäinen alueensa, jonka valtio ja talous mahdollistavat, mutta jota ne eivät riepottele. Selkeimmin tämän ymmärtää, kun pohditaan kapitalistisen talousjärjestelmän rinnalla julkisuuden tilaa muissa kuin kapitalistisissa järjestelmissä. Nancy Fraser kirjoittaa, kuinka *”sosialistinen unelma laitostui autoritaariseksi, valtiojohtoiseksi muodoksi osallistuvaan demokratiaan pohjautuvan muodon sijasta”* juuri sen takia, että julkinen keskustelu sulautettiin valtioon, eli käytännössä tukahdutettiin kokonaan. Tämä ei suinkaan tarkoita, että liberaali kapitalistinen järjestelmä olisi julkisen keskustelun vapauden turvaaja. (Fraser 2009, 8.) Nykyisessä kapitalistisessa järjestelmässä suurempana vaarana on, että julkinen

keskustelu sulautuu liiaksi talouteen ja julkista keskustelua käydään pelkän huomiotalouden ehdoilla.

Huomiotaloudessa näkyvyyttä muovaavat algoritmit. Elon Muskin ostettua Twitterin on esitetty paljon väitteitä siitä, kuinka Twitterin algoritmit antaisivat nykyään enemmän näkyvyyttä äärioikeistolaisille twiittaajille. Muskin Twitter-kauppa on hyvä esimerkki talouden ja julkisen keskustelun yhteen kietoutumisesta ja algoritmien roolista siinä. Huomion saamisen epävarmuus on keskeinen hybridin mediaympäristön piirre myös journalismin kannalta. Journalistinen sisältö kamppailee huomiosta kaiken muun sisällön kanssa sosiaalisessa mediassa. Hybridissa mediaympäristössä myös yksityisen ja julkisen raja hämärtyy ja muuttuu epäselvemmäksi (Rantasila 2022, 2). Toisinaan on hyvin vaikea määritellä, missä julkisen ja yksityisen keskustelun raja menee. Esimerkiksi Twitterissä suurin osa keskusteluista on ainakin periaatteessa kaikkien nähtävillä ja löydettävissä, kun taas Instagramissa vastaillaan paljon toisten tarinoihin niin, etteivät muut näe vastausta, ellei jompikumpi keskustelun osapuolista päätä jakaa sitä muille. Twitterissäkään yksittäisten viestien näkyvyys kaikille käyttäjille ei tietenkään ole taattu. Valmiiksi vaikutusvaltaiset twiittaajat, joilla on toisia suosittuja seuraajia saavat enemmän huomiota.

Julkista keskustelua käydään hybridin mediaympäristön alustoilla, jolloin sama keskustelu kiertää paperisten ja digitaalisten sanomalehtien sivuilta sosiaaliseen mediaan. Mediateknologiat mahdollistavat jatkuvan läsnäolon ja sisältöjen lähes rajattoman kierron, joista onkin tullut nykyjulkisuutta pitkälti määrittäviä ominaisuuksia (Valaskivi ja Sumiala 2014, 231). Kierto on yhä intensiivisempää ja nopeampaa, mikä muovaa julkisen keskustelun tilaa. Julkisuuden nopeus ja taistelu huomiosta ovat osaltaan vaikuttaneet julkisuuden ongelmiin. Hyvä esimerkki sirkulaatiosta ja huomiotaloudesta on pääministerin bilekohu kesältä 2022. Yksityiseltä sosiaalisen median kanavalta lähtenyt video juhlivasta Sanna Marinista kiersi viikkotolkulla eri medioissa, ja uutismediat kierrättivät sitä ahkerasti saaden aikaan huomiopyörteen, josta pyrittiin toimituksissa ottamaan kaikki irti. Yleisen näkemyksen mukaan journalistinen harkinta petti, kun pääministeriltä alettiin tivata, onko hän käyttänyt huumeita vain sen perusteella, että videolla kuultiin laulettavan ”jauhojengistä”. Jauhojengistä puhuttiin mahdollisesti ensimmäisenä Ylilauta-

keskustelupalstalla, ja spekulointi jauhojengistä kiersi esimerkiksi Twitterissä. Tämä synnytti pohdinnan siitä, oliko jauhojengikohua tietoisesti ”masinoitu” sosiaalisesta mediasta käsin (esim. Iltalehti 27.8.2022). Pohdinta masinoinnista voi olla varsin todellisen ilmiön äärellä, mutta aihetta käsitelleessä jutussa sivuutettiin perinteisen median oma rooli kohujen masinoinnissa. Anonyymien keskustelupalstojen osuutta julkisuudessa syntyvässä sirkuksessa ei voi vähätellä.

Vielä 2000-luvun alussa internetin demokratiaa edistäviin mahdollisuuksiin suhtauduttiin toiveikkaasti (Hughey ja Daniels 2013, 332–333). Viimeisen 10–15 vuoden aikana tutkimuksen näkemys sosiaalisesta mediasta on muuttunut yhä pessimistisemmäksi (Schwartz ym. 2022, 2). Siltikään nykyjulkisuuden voimaannuttavia ja demokratisoivia elementtejä ei voida sulkea pois. Julkisen keskustelun äänet ovat moninaistuneet sosiaalisen median aktivistien tekemän työn ansiosta. Sosiaalinen media on myös elintärkeä keino vastustaa diktatuureja, mistä kertoo jo sekin, kuinka epädemokraattisissa maissa rajoitetaan internettiin pääsyä.

3.3 Affektiivinen käänne

Julkisuus elää huomiosta. Se, mikä on tarkoitettu julkiseksi, on tarkoitettu kiertämään (Warner 2002, 60). Vaikka nykyisessä mediaympäristössä paljon huomiota saava keskustelu kiertää pitkään ja voimakkaasti, samalla jotkin näkökulmat saattavat jäädä osittaiseen pimentoon tai täysin huomiotta. Tähän vaikuttaa pitkälti sisällön affektiivisuus. Kulttuurintutkimuksessa ja humanististen tieteissä on viime vuosikymmeninä tapahtunut muutos, jota on nimitetty affektiiviseksi käänneeksi (Clough ja Halley 2007; Wetherell 2012, 2). Affektiivinen käänne viittaa tutkimuksellisen kentän paradigman muutokseen, jossa tutkimuskysymysten näkökulma on ohjautunut yhä enemmän tunteiden tarkastelemiseen. Affektin käsitteeseen liittyy vahvasti kehollisuus. Tunteiden tutkimusta yhteiskunnallisesta näkökulmasta on ensimmäisten joukossa korostettu queer-teoriassa ja kehollisuutta feministisessä teoriassa, joten affektiivisen käänteen voi nähdä lähteneen liikkeelle niistä. Kysymyksiä tunteista ja affekteista on toki pohdittu filosofiassa jo satoja vuosia, sosiologiassa on tutkittu pitkään joukkojen tuntemuksia ja psykologiassa kiinnitetty katse yksilön mielenliikutuksiin. Affektiivisen käänteen jälkeen affektit on nostettu uudella tavalla

yhteiskuntateoreettisen ja sosiaalisen todellisuuden tutkimuksen keskiöön. (Clough ja Halley 2007, ix; Ahmed 2018, 14–20.)

Kysymys tunteiden ja affektien roolista on jakanut voimakkaasti julkisuusteoreettista keskustelua. Habermasilaisen julkisuusteorian ydinajatusten mukaan julkisen keskustelun tulee olla rationaalista ja arvostelmien tulee kohdistua ainoastaan argumenttien laatuun. Tunteet tulisi siten pyrkiä rajaamaan keskustelun ulkopuolelle. Monet feministiset julkisuusteoreetikot, kuten Nancy Fraser ja Chantal Mouffe, ovat kuitenkin korostaneet, että tunteiden rajaaminen pois rationaalisesta keskustelusta on mahdotonta. Jos niin yritetään tehdä, julkisesta keskustelusta suljetaan pois monia ääniä ja yhteiskunnallisen huomionarvoisia kokemuksia, ja täten ihmisten mahdollisuus osallistua julkiseen keskusteluun ja sen aiheiden määrittelyyn rajoittuu. Habermas on itse pysytellyt järjen ensisijaisuutta korostavassa näkemyksessään jatkaessaan kommunikatiivisen rationaalisuuden teoriaansa, mutta nykyisessä julkisuusteoreettisessa keskustelussa järki-tunteet-vastakkainasettelu on hälventynyt, ja tunteet nähdään osana rationaalisuutta. Nykyjulkisuusteoreettisen keskustelun voi katsoa olevan osa laajempaa affektiivista käännettä. Yhtenä syynä on mitä todennäköisimmin sosiaalisen median yleistymisen, sillä vaikka tunteet ovat olleet julkisessa keskustelussa mukana jollain tavalla aina, sosiaalinen media on nostanut ne aivan uudella tavalla julkisuuden keskiöön. Tämä on väistämättä tehnyt niistä olennaisen osan julkisuusteoriaa. (Wahl-Jorgensen 2019a, 1–3.)

Tunteiden tarkastelu tukee järki-tunteet-vastakkainasettelun purkamista ja auttaa tunnistamaan, kuinka emootiot osaltaan muovaavat julkista keskustelua. Puhtaan rationaalista päätöksentekoa ilman tunteita ei käytännössä ole olemassa. Affektin käsite viittaa yhtäläisesti niin kehoon kuin mieleen. Se häivyttää keho-mieli-jaottelun ja tarkastelee ihmistä kehollisena kokonaisuutena. Samalla se ottaa huomioon, kuinka ihminen on jatkuvasti sekä ympäröivän maailman vaikutuksen alaisena että itse vaikuttamassa maailmaan. (Clough ja Halley 2007, ix.) Siten affekti tarkoittaa eräänlaista voimaa tai aktiivista suhdetta asioiden ja toimijoiden välillä (Wetherell 2012, 2). Affekti on toimintaa, joka suuntaa kehoja kohti toisia kehoja. Samalla affektit myös muotoilevat kehojen rajoja suhteessa toisiin kehoihin. (Ahmed 2018, 13.)

Affektin olemusta sekä tunteiden sosiaalista ja yhteiskunnallista ulottuvuutta on jäsentänyt esimerkiksi Sara Ahmed. Hän käsittelee affekteja etenkin rasismiin, äärinationalismiin ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvien tekstiesimerkkien kautta. Arkikielessä tunteet näyttäytyvät usein subjektiivisina, yksilön sisäisinä ja tämän omistamina asioina. Perinteinen yksilöpsykologinen lähestymistapa sisältää saman ajatuksen: tunteiden on usein nähty olevan yksilöissä tai yksilöiden hallussa, josta ne sitten suuntautuvat maailmaan ja kohteisiinsa. Yhteiskuntatieteissä ja sosiaalipsykologiassa puolestaan on perinteisesti korostettu yhteisön, ympäristön ja rakenteiden vaikutusta tunteisiin. Ahmedin keskeinen argumentti on, että tunteet eivät sijaitse yksilöissä, eivätkä suuntaudu vain sisältä ulos. Perinteistä yhteiskuntatieteellistä lähestymistapaa Ahmed puolestaan kritisoi siitä, että myös siinä tunteet nähdään omistettavina asioina, joskin yksilön sijasta omistajana voi olla joukko tai yhteisö. Kun yksilön ajatellaan esimerkiksi suuressa ihmisjoukossa, vaikkapa jalkapallokatsomossa, imeytyvän hurmokselliseen ilon tunteeseen (tai pettymykseen), tunteen nähdään ilmaantuvan kuin tyhjästä, eikä tunteiden toimintamekanismia nähdä. (Ahmed 2018, 19–21.)

Käsittelessään rasismia ja syrjintää Ahmed kuvaa, kuinka tunteet ja tunneilmaisut rakentavat ja ylläpitävät yhteiskunnallisia hierarkioita. Tämä tapahtuu pitkälti sen kautta, että tunneilmaisuilla muodostetaan kokeva subjekti, esimerkiksi ”me”, ja objekti ”tuo, sinä, he”, johon tunteet kohdistuvat. Ahmedin mukaan tunteet konstruoivat koko subjektin ja objektin välisen jaottelun ja muodostavat pintoja itsen ja muiden, meidän ja heidän, välille. Tunteiden toimintamekanismi syntyy merkitysten kierrossa. Affektit ovat jatkuvassa liikkeessä merkkien, hahmojen ja kohteiden välillä. Merkkien, kohteiden ja hahmojen välillä liikkuu assosiaatioita. Kielestä rakentuvat merkitykset kantavat aina mukanaan historiaa, eli aiempia käytäntöjä ja assosiaatioita. Toiset merkit keräävät itseensä assosiaatioita toisia hanakammin ja liikkuvat asioiden välillä muita enemmän. Itseensä merkityksiä keräävää sanaa tai asiaa voi kutsua tahmaiseksi. (Ahmed 2018, 21–117.) Esimerkiksi sanat ”narkkari” ja ”sekakäyttäjä” ovat tahmaisia, sillä liikkeessään mediassa, kulttuurituotteissa ja arkikäytössä ne keräävät itseensä mielikuvia rikollisuudesta, väkivaltaisuudesta, irrationaalisuudesta ja kuvaavat kohteensa olevan alennustilassa. Tällaisia sanoja käytettäessä puheen kohde merkitään joksikin sellaiseksi, josta halutaan pysyä kaukana (Ahmed 2018, 13).

Julkisuus on diskursiivista, ja kielellisyys on erottamaton osa yhteiskuntien toimintaa. Vaikka affekti on jotain syvempää, tietystä mielessä perustavammanlaatuinen ihmisenä olemisen tapa, sekään ei ole erotettavissa diskursiivisuudesta, vaan se on pikemminkin erottamaton osa sitä (Wetherell 2012, 52–53). Affektit ovat olemista, puhetta ja toimintaa. Affektit ohjaavat toimintaa, jolloin ne ovat rakentamassa käytäntöjä, jotka ohjaavat sitä, miten toimitaan. Käytäntö viittaa ajatukseen, kuinka ihmisten tavat toimia syntyvät kerrostamalla kaiken aiemman toimitun päälle. Affektiiviset käytännöt tarkoittavat ihmisten suhteisiin sisältyviä tapoja ja tunnesääntöjä. Käytännöt ovat usein niin hautautuneita ihmisten päivittäiseen toimintaan, ettei niitä välttämättä tiedosteta. Affektiiviset käytännöt mahdollistavat ihmisten yhteisen toiminnan, mutta samalla niihin sisältyy myös kontrollin ja kurin elementti. (Wetherell 2012, 22–73.) Affektiiviset käytännöt tiedostetaan usein vasta silloin, kun joku ei toimi niiden mukaisesti. Esimerkiksi, kun joku työpaikan virallisessa kokouksessa nauraa liian kovaan ääneen tai kauemmin kuin muut, hän ei noudata affektiivista käytäntöä ja samalla toiminnallaan tekee käytännön näkyväksi. Affektiivinen käytäntö on esimerkiksi se, kun Facebookin kommenttikentässä joku kertoo jotakin surullista ja siihen reagoidaan surua tai läheisyyttä ilmaisevilla reaktioilla. Toinen affektiivinen käytäntö on ilmaista suuttumusta ja raivoa käyttämällä versaaleja, joka luetaan tekstimuotoiseksi huutamiseksi. Tästä syystä uutismediat ovat usein kieltäneet versaaleilla kirjoittamisen kommenttikentissään.

Tekstien tunteellisuus rakentuu eksplisiittisistä tunnesanoista, mutta yhtä lailla kielenkäytöstä, joka ei itsessään nimeä tunteita. (Ahmed 2018; Wetherell 2012.) Tunteellisuutta muodostuu usein kielikuvien, metaforien ja metonymioiden kautta. Metafora on kahden toisiinsa muuten liittymättömän asian rinnastamista, jolloin syntyy uusia merkityksiä. Usein metaforat ovat kielenkäytössä hyvin vakiintuneita. Metonymiassa taas esimerkiksi objektin osaa tai yksittäistä ominaisuutta käytetään niin, että se edustaa koko objektia, tai toisinpäin, tai perustuen syy-seuraussuhteeseen. Metonymiassa asiat ovat voivat olla suhteessa ennen viittauksen tekoakin. (Tieteen termipankki.) Metonyymisessä siirtymässä merkitykset liikkuvat hahmojen välillä, ja esimerkiksi rasismi toimii pitkälti metonyymisen siirtymän kautta, kun yksilö alkaa edustaa suurempaa merkitysten joukkoa. Puheessa jostakin kulttuurista muita kulttuureja väkivaltaisempaan tapahtuu metonyyminen

siirtymä kulttuuria edustavan yksilön ja erilaisten väkivallan tekojen välillä. Näin viha ja pelko jakautuvat useiden *hahmojen* kesken, ja hahmot rinnastuvat toisiinsa, jolloin ne muodostavat suuremman kokonaisuuden, esimerkiksi ”yleisen uhan”. (Ahmed 2018, 60–61.)

Tunneilmaisuja käytetään arkikielessä niin, että jotakin asiaa kutsutaan esimerkiksi ihanaksi tai inhottavaksi. Tällainen kielenkäyttö rakentaa maailmaa, jossa tunteet näyttäytyvät objektin ominaisuutena ja subjektin sisäisenä tuntemuksena tuosta ominaisuudesta. Tunteet ohjaavat ja rakentavat maailmaan suuntautumista, ja itseasiassa tunteet ovat subjektin suuntautuminen objektiin. Erilaiset tunnesanat tekevät subjektin suuntautumisesta objektiin erilaisen. (Ahmed 2018, 25–30.)

Media luo, ylläpitää ja haastaa sitä, millaiset tunteet ovat hyväksyttäviä ja odotettavia missäkin tilanteessa. Tunteet ovat kytköksissä siihen, mitä pidetään hyvänä ja moraalisena, ja mediassa tunneilmaisujen kautta voi muodostua eräänlaisia moraalikompassseja. Toimimalla moraalikompassin tavoin, media esittää mallin, kuinka ihmisen tulisi suuntautua maailmaan. Jos esimerkiksi terrori-iskua kuvaillaan järkyttäväksi tai koronapandemiaa vakavaksi tai ahdistavaksi, enemmistö luultavasti jakaa tunteen ja samaistuu siihen. Media rakentaa kuvaa siitä, mitä tietyissä tilanteissa tulisi tuntea. Mediaesitykset eivät luo tätä kuvaa tyhjästä, vaan median tunneilmaisujen käyttö on vahvasti kytköksissä yhteiskunnan normeihin ja valtarakenteisiin. Media sekä ylläpitää että uudelleen muotoilee tunneolosuhteita. Erityisen hyvin median moraalinen tunnetyö on nähtävissä kriisien, esimerkiksi terrori-iskujen tai suurten onnettomuuksien, jälkimainingeissa. Usein journalismin esittämisen tavat liukuvat tuolloin objektiivisesta tyylistä seremonialliseen, kun tapahtumia pyritään käsittelemään ja jäsentämään usein juuri tunteiden kautta. Näin journalismi voi vahvistaa kansalaisyhteiskunnan hallitsevia arvoja. (Wahl-Jorgensen 2019b, 9–10; Ihlebæk ja Holter 2021, 1210–1211.)

Tunteilla on mediassa voimaa rakentaa niin yhteen kuuluvuutta ja solidaarisuutta kuin ulkopuolisuutta ja konflikteja (Ihlebak ja Holter 2021, 1210). Affektiivinen dynamiikka ohjaa ja ylläpitää verkkokeskustelua. Siihen, millaiseksi affektiivisuus muodostuu, taas vaikuttaa verkkoalusta, jolla keskustelut käydään. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa alustan suunnittelu ja algoritmit vaikuttavat yhä enemmän siihen, millaiseksi keskustelu ylipäättään

voi muodostua. (Rantasila 2022, 6–7.) Myös perinteisessä mediassa ja journalismissa algoritmien vaikutusvalta kasvaa kaiken aikaa, kun uutismedioiden verkkosivujen juttujen järjestyksestä päättää algoritmi perustuen lukijan aiempaan lukukäyttäytymiseen. Algoritmit suosivat tunnepitoista sisältöä. (Dijck ym. 2018, 65–81.)

Sosiaalinen media ja perinteisen median kommenttikentät ovat tehneet pysyvän muutoksen siihen, keiden tunteet pääsevät esiin ja millä tavalla. Vaikka Habermas korosti julkisuuden teoriassaan rationaalisuutta, hänenkään tarkoituksenaan ei ollut sanoa, että ihmisten on unohdettava tunteensa. Pikemminkin Habermasin jalan jäljissä julkisuuden teoretisoinnissa voidaan kysyä, kuinka rationaalista ja kunnioittavaa keskustelua voidaan käydä hybridissa mediaympäristössä, jonka rakenteet ylikorostavat tunteita. (Papacharissi 2014, 19.) Julkisuuden teoreettinen pohdinta ja kriittinen analyysi ovat edelleen tärkeitä. Niiden tarve jopa korostuu. Seuraavaksi käsittelemme suomalaisten keskustelupalstojen ja uutismedioiden kommenttikenttien historiaa sekä niihin liittyviä konkreettisia ongelmia.

4 KOMMENTTIKETJUN SUHDE IDEAALEIHIN

Keskustelupalstat ovat internetin perinteisintä vuorovaikutusta, ja niitä on sosiaalisen median keksimisen jälkeen alettu kutsua ”esisosiaalisiksi mediaksi”. Internettiin syntyi 1990-luvun ja 2000-luvun taitteessa lukuisia suomalaisia keskustelupalstoja, esimerkiksi vauva.fi, KissFM:n keskustelupalsta ja Suomi24. Myös uutismedioiden sivustoilla oli omia keskustelupalstojaan, kuten vuosina 2001–2007 toimineen Yle24-kanavan palsta. Jo tuolloin ne saattoivat aiheuttaa päänvaivaa mediataloille, sillä keskusteluissa esiintyi usein provosointia, häiriköintiä ja asiatonta huutelua nimimerkin suojista. Yle24-kanava sulki keskustelupalstansa vuonna 2003, mikä oli yleinen ratkaisu keskustelupalstalla esiintyneisiin ongelmiin. (Suominen 2013, 41–46.) Nykypäivän sosiaalisen median keskustelupalstat ja uutismedioiden kommenttikentät eroavat vuosituhaten vaihteen keskustelupalstoista, mutta etenkin uutismedioiden kommenttikentissä on nimimerkkeineen ja yksinkertaisine tekstein perustuvine kommunikointimahdollisuuksineen myös hyvin paljon samaa.

2000-luvun alussa verkkokeskustelut miellettiin muusta kanssakäymisestä erilliseksi, eikä niitä luettu julkisen keskustelun piiriin (Papacharissi 2002, 11). Tuolloin internetiä saatettiin vielä ajatella ikään kuin omana todellisuutenaan: sitä mitä sanottiin internetissä, ei pidetty välttämättä kovin merkittävänä tai ei uskottu, että sillä voisi olla vaikutusta ”todelliseen elämään”. Nykyisin tällainen ajattelu on käynyt mahdottomaksi, mikä näkyy siinä, että verkkokeskustelut ovat integroituneet osaksi julkista keskustelua. Yksi asenteita muuttanut tekijä Suomessa on voinut olla 2000-luvun lopun koulusurmien yhteys internettiin, sillä molemmat tekijöistä olivat aktiivisia Youtubessa ja Irc-galleriassa (ks. Saarikoski 2013, 153–154; Suomen Kuvalehti 23.9.2008; Helsingin Sanomat 19.4.2012). Koulusurmat tekivät selväksi, ettei toiminta internetissä ole erillään toiminnasta muualla maailmassa.

Hybridiydessä olennaista on, että samat keskustelut ja argumentit kiertävät perinteisten medioiden sivuilta sosiaaliseen mediaan ja toisin päin. Anonyymit keskustelupalstat ovat nousset tärkeiksi esimerkiksi rikostoimittajille, koska he saavat yksityiskohtaisia tietoja rikoksista sekä niiden epäillyistä ja uhreista anonyymeilta kommentoijilta. Näillä palstoilla julkaistaan paikkaansa pitävien tietojen lisäksi spekulatioita ja täysiä valheita sekä levitetään

silkkaa vihaa. Uutismediat reagoivat tähän julkaisemalla juttuja siitä, mitä ihmiset keskustelevat Twitterissä omilla nimillään tai anonyymisti keskustelupalstoilla (ks. Helsingin Sanomat 25.2.2023, Helsingin Sanomat 21.2.2023). Se, että keskustelupalstojen vaikuttavuus tiedostetaan, ei silti tarkoita, että niitä arvostettaisiin tai niiden julkisuutta pidettäisiin samanlaisena kuin esimerkiksi institutionaalisessa asemassa olevia television keskusteluohjelmia. Hybridissa mediaympäristössä eronteko näiden välille on vaikeutunut, jolloin niiden arvottaminenkin on hankalampaa.

Olennainen ero anonyymin nettipalstan ja uutismedian kommenttikentän välillä on, että uutismedia on vastuussa sivustoillaan julkaistavasta sisällöstä. Uutismedioiden verkkokomentointi oli Suomessa pitkään suhteellisen rajoittamatonta, ja se oli mahdollista rekisteröitymättä ja nimimerkin takaa. (Pöyhtäri 2014, 517–519.) 2010-luvun alussa verkkokomentoinnin ongelmiin alettiin kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. Vuonna 2011 rikoslakia päivitettiin niin, että verkkosivun ylläpitäjän vastuu sivustonsa sisällöstä laajeni. Samana vuonna Julkisen sanan neuvosto täydensi Journalistin ohjeita verkkokomentointia koskevalla liitteellä. Taustalla vaikutti esimerkiksi Norjan Utøyen isku kesällä 2011, sillä sen jälkimainingeissa monet lehdet Norjassa ja Ruotsissa tiukensivat verkkokomentointilinjauksiaan. Lisäksi Ruotsissa sananvapautta ja -vastuuta oli pohdittu jo vuoden 2010 parlamenttivaalien aikaan, jolloin äärioikeiston vihainen retoriikka valtasi tilaa julkisesta keskustelusta. Suomessa useat lehdet siirtyivät jälkimoderoinnista ennakkomoderointiin vuonna 2012. (Pöyhtäri ym. 2013, 21; Pöyhtäri 2014, 519.)

Tämän tutkielman empiirisenä kohteena oleva Lost Boys -dokumentti linkittyy mielenkiintoisella tavalla uutismedioiden verkkokomentointiin ja Julkisen sanan neuvoston kommentointia koskevaan liitteeseen. Dokumentin päähenkilön kuolemasta Kambodžassa uutisoitiin Suomessa vuonna 2010 laajasti. Helsingin Sanomien kommenttipalstalla julkaistiin viesti, jossa kommentoija kirjoitti päähenkilön kuoleman olevan ”hyvä asia vainajalle itselleen ja yhteiskunnalle”. Lisäksi Helsingin Sanomien kommenttikentässä julkaistiin myöhemmin linkki kambodžalaisen lehden sivustolle, jossa oli kuva päähenkilöstä kuolleena. Helsingin Sanomilla oli jo tuolloin käytössään ennakkomoderointi. Linkki päättyi päätoimittajan mukaan sivustolle vahingossa, ja se poistettiin, kun siitä huomautettiin. Julkisen sanan neuvosto antoi

molemmista edellä kuvatuista tapauksista langettavan päätöksen. Tapahtumien seurauksena JSN julkaisi ensimmäisen linkkien julkaisemista koskevan kannanoton, jonka tehtävänä on täydentää varsinaisia Journalistin ohjeita. (Iltalehti 13.9.2020; JSN Langettava 4383/SL/10.)

Rajattoman sananvapauden ongelmallisuuteen herättiin useissa mediataloissa jälleen vuoden 2015 pakolaiskriisin ja -keskustelun aikana. Maahanmuutto- ja pakolaisuutisten kommentit olivat paikoin niin ala-arvoisia ja hyökkäviä, että osa medioista sulki kommentointinsa väliaikaisesti kokonaan (Pöyhtäri 2018, 101; HS 1.9.2015). Helsingin Sanomien uutispäällikkö Jussi Pullinen perusteli tuolloin lehden päätöstä erillisessä jutussa. Kirjoituksessa Pullinen kuvailee anonymiteettiä kahtalaisesti. Yhtäältä se voi antaa alisteisessa asemassa oleville mahdollisuuden päästä ääneen. Toisaalta sen nimettömyyden hyödyntäminen on johtanut kulttuuriin, ”jossa jokainen keskustelu on kilpajuoksu entistä pahempiin loukkauksiin”. Pullisen mukaan uutismediat olivat kirjoitushetkeen asti noudattaneet linjaa, jossa kaikki kommentit selkeitä laittomuuksia lukuun ottamatta julkaistaan. (Pullinen HS 1.9.2015.) Vaikka rikoslakia tiukennettiin ja Journalistin ohjeita täydennettiin vuonna 2011, Pullisen kirjoituksesta saa kuvan, että verkkokeskustelujen ja kommenttikenttien ongelmat olivat toimituksissa ratkaisematta vielä vuonna 2015, ja että toimitukset olivat niiden kanssa edelleen ”ymmällään”.

Verkkokeskustelut ja kommenttikentät ovat istuneet huonosti journalismin julkisuuden ihanteeseen, joka periytyy habermasilaisesta rationaalisuutta ja etäisyyttä painottavasta julkisuusihteesta. (Braun ja Gillespie 2011, 385–387; Wahl-Jorgensen 2019a, 2.) Keskustelu on ajautunut kauas rationaalisesta ja toisia kunnioittavasta julkisuudesta. Sekä sosiaaliset mediat että perinteiset uutismediat ovat joutuneet etsimään keinoja, kuinka hillitä esimerkiksi vihaa, rivouksia, vihapuhetta ja kunnianloukkauksia säilyttämällä samalla ihmisten oikeus sananvapauteen. (Braun ja Gillespie 2011, 287.) Koska käytännön ja teorian välillä on suuri ristiriita, sekä julkisuuden teoriaa että julkisen keskustelun käytäntöjä on arvioitava uudelleen.

Komentointimahdollisuutta on perusteltu sillä, että se toteuttaa osaltaan journalismin tärkeäksi miellettyä tehtävää julkisen keskustelun mahdollistajana. Voi myös esittää kysymyksen, missä määrin uutismedioiden kommenttikenttien moderoinnissa lopulta on

kysymys julkisen keskustelun mahdollistamisesta, ja missä määrin siitä, että käyttäjien halutaan pysyvän uutismedioiden sivustoilla pidempään. Vihan ja raivon ilmaukset voivat olla uutismedioiden etu, sillä kommenttikentät voivat houkutella puoleensa niitä, joita voimakkaiden tunteiden ilmaisut puhuttelevat enemmän kuin journalismi. Samalla tavalla jaetun jutun aiheuttama kommenttitulva ja ”somemyrsky” Facebookissa hyödyttävät uutismediaa, sillä Facebook antaa paljon kommentteja saavalle sisällölle suuremman näkyvyyden.

Kommentteja joudutaan hillitsemään oikeudellisen vastuun takia. Verkkokommentoinnille asettavat rajoja esimerkiksi laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä, perustuslaissa määrätty yksityisyyden suoja, julkisen keskustelun ihanteet ja journalistin eettiset ohjeet sekä Facebookin yhteisönormit. Uutismedioiden kommenttikentät ovat Journalistin eettisen ohjeiston alaisia, ja niiden kommenttikentän moderoinnista säädetään erillisellä liitteellä. Journalistin ohjeiden liite määrittelee verkkokommentoinnin eitoimitukselliseksi yleisön tuottamaksi aineistoksi. Liitteessä käsitellään vain uutismedioiden kommenttikenttiä, mutta Julkisen sanan neuvosto on myöhemmin ulottanut medioiden vastuun myös niiden oman brändin alla julkaistuihin sosiaalisen median kommenttikenttiin (JSN: Journalistin ohjeet 2011; JSN 2017). Journalistin eettiset ohjeet ulottuvat siis myös uutismedioiden Facebook-jakojen kommentteihin.

Merkittävä ero on, että medioiden omat kommenttikentät ovat ennakkomoderoituja (ainakin Iltalehdessä, Iltä-Sanomissa ja Helsingin Sanomissa, Yle ilmoittaa sivuillaan, että käytössä on joko ennako- tai jälkimoderointi), kun taas Facebookista toimitukset joutuvat moderoimaan kommentteja jälkikäteen. Kommentteja on mahdollisuus ilmiantaa myös suoraan Facebookille, jonka eettiset normit ovat löyhempiä kuin Journalistin ohjeissa. Journalistin ohjeiden liitteessä ennako- ja jälkimoderointia ohjeistetaan näin:

1. Toimituksen tulee seurata verkkosivujaan sekä pyrkiä estämään yksityisyyden suoja ja ihmisarvoa loukkaavien sisältöjen julkaiseminen. Syrjinnän lisäksi ihmisarvoa loukkaavat esimerkiksi väkivaltaan yllyttävät sekä yksilöön tai kansanryhmään kohdistuvat vihaa lietsovat sisällöt.
2. Toimituksen tulee viipymättä poistaa sen tietoon tulleet ihmisarvoa ja yksityisyyden suoja loukkaavat sisällöt.
(JSN Journalistin ohjeiden liite 2011)

Ihmisarvo määritellään puolestaan Journalistin ohjeiden kohdassa 26:

Jokaisen ihmisarvoa on kunnioitettava. Etnistä alkuperää, kansallisuutta, sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, vakaumusta tai näihin verrattavaa ominaisuutta ei pidä tuoda esiin asiaankuulumattomasti tai halventavasti. (JSN: Journalistin ohjeet.)

Facebookin nykyiset yhteisönormit käsittelevät seikkaperäisesti muun muassa vihapuheen kieltämistä ja sitä, kuinka vihapuhe määritellään. Kirjoitettujen sääntöjen ja muodostuneiden normien lisäksi keskustelua ohjaavat säännöt on voitu sisällyttää alustan teknologiaan. (Ks. Braun ja Gillespie 2011, 384.) Koneoppimisen keinoin alusta voi oppia tunnistamaan esimerkiksi tietyt sanat sellaisiksi, ettei se päästä niitä sisältäviä kommentteja läpi. Myös uutismedioiden kommenttikentissä algoritmiperustainen moderointi on yleistynyt. Useimpien suurimpien uutismedioiden moderoinnista vastaavan STT:n mukaan moderointi on yhä useammin algoritmipohjaista (STT:n tyylikirja: moderointi).

Juuri algoritmimoderointi on herättänyt epäilyksiä. Kesällä 2021 Iltalehden verkkokomentoinnista heräsi kohu, kun sosiaalisessa mediassa epäiltiin, että Iltalehden kommenttikenttään ei pääsisi läpi Sanna Marinin hallitusta puolustavia kommentteja, kun taas perussuomalaisia koskevat kommentit menisivät useammin läpi. Epäilyt saivat pontta siitä, että Iltalehti käytti moderoinnissa Utopia analytics -nimisen yrityksen algoritmia ja yrityksen hallitukseen ja perustajiin kuuluu perussuomalaisten kansanedustaja. (Vehkoo 10.2.2022; Iltalehti 1.6.2021.) Iltalehden oman selvityksen mukaan algoritmi ei suosinut mitään puoluepoliittisia näkemyksiä, mutta käytännössä tätä on mahdoton arvioida ilman ulkoista selvitystä.

4.1 Nimettömyyden ja tahmaisuuuden vaikutus keskusteluun

Susanna Paasosen (2014) mukaan verkkokeskustelut äityvät usein nopeasti eriävien näkemysten ja vastakkaisten osapuolten kärkkäiksi taisteluiksi. Provosointi on verkkokeskusteluille tyypillistä ja esitetyillä näkemyksillä on taipumus polarisoitua. Syytä nettikeskustelujen aggressiivisuuteen on etsitty kirjoitetun viestinnän luonteesta, sillä kaikki tulkinnat toisen viestistä on tehtävä vain kirjoitetun tekstin perusteella. Mukana ei ole sanatonta viestintää, kuten kehonkieltä tai ilmeitä. Tulkintoja tehdään nopeammin ja

vähemmällä tiedolla kuin kasvokkaisessa viestinnässä. Kommentoijat voivat myös väärinymmärtää toisensa helpommin, jolloin he puhuvat toistensa ohitse. Nimettömyys on yksi verkkokeskustelun perinteisistä ominaisuuksista. Siihen liittyy lukuisia haasteita, ja se voi olla yksi keskustelun laatua huonontava tekijä. Nimettömyys ja profiilittomuus voivat mahdollistaa esimerkiksi trollaamisen ja keskenään ristiriitaisten kommenttien jättämisen eri artikkeleihin. Nimettömyys voi luoda tilan, jossa ihmiset uskovat, ettei kukaan voi jäljittää heidän sanomaansa heihin itseensä, jolloin on helpompi sanoa törkeyksiä. Loukkaamisen kynnyks voi laskea, kun ei näe toisen välitöntä reaktiota tai välttämättä mieti sitä, kuinka sanat lukee toinen elävä ihminen. (Emt., 27–29.) Toisaalta nimimerkin takaa on mahdollista kertoa kipeistä henkilökohtaisista asioista tulematta leimatuksi. Marginalisoitujen ihmisryhmien voi olla helpompi päästä ääneen, ja näin anonyymiys mahdollistaa näkemysten monipuolisuuden julkisessa keskustelussa. (Vainikka ja Harju 2019, 101.) Anonyymiyden tärkeydestä on hyvä osoitus kesällä 2021 Instagramissa musiikkipiirien seksuaalista häirintää ja sen mahdollistavia rakenteita MeToon hengessä paljastanut Punkstoo. Anonymiteetillä vältettiin seksuaalirikoksen uhrien kärsimys ja julkinen häpäisy, mutta saatiin heidän kertomuksensa julkisuuteen.

Sosiaalista mediaa selataan usein tunne-elämystä etsien. Tahmainen sisältö herättää tunteita ja kerää huomiota itseensä. Sosiaaliset mediat, kuten Facebook, ovat onnistuneet hyvin muuttamaan emotionaalisen vetoavuuden rahaksi käyttäjätietoja keräämällä ja myymällä. Koukuttavaksi tunne-elämyksien avulla rakennettu alusta saa ihmiset palaamaan sovelluksen pariin monta kertaa päivässä. (Ks. Wahl-Jorgensen 2019b, 149). Raivo, suuttuminen ja ärsyyntyminen ovat tässä suuressa roolissa huvittumisen ja hämmästyksen rinnalla.

5 EMPIIRINEN TUTKIMUSASETELMA

Kuten jo aiemmin todettu, julkinen keskustelu on lähtökohtaisesti moraalista. Moraali on kiinteästi kytköksissä affektiin ja identiteettipoliittisiin kamppailuihin, joissa turmeltuneet muut pyritään erottamaan moraalista itsestä ja hyvistä meistä (Alexandrescu 2014, 28). Tämän lisäksi moraalinen keskustelu kohdistuu välillisesti siihen, millaista julkisuuden tulee olla. Tunteet toimivat usein moraalisten arvostelmien tiedon lähteinä, eli ihmiset tunnistavat moraalisesti arveluttavat asiat tunnereaktioiden perusteella (Pantti 2010, 170). Moraaliset normistot ovat tietenkin sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti rakentuneita. Lienee mahdoton löytää kiistatonta selitystä, edeltääkö affekti moraalisia arvostelmia vai toisin päin. Affektiteorian valossa tällainen erottelu ei tosin ole tarpeellistakaan, sillä affektit nähdään ihmisen toiminnan, kuten moraaliarvostelmien, olennaisena toimintamekanismina.

Tekstin tutkimuksessa affekti ja moraali voidaan kuitenkin erottaa analyttisesti toisistaan siten, että tunneilmaisuja ja moraalisia väittämiä tarkastellaan erillään. Usein tunteet kohdistuvat joko ”huonoina” tai ”hyvinä” pidettyihin asioihin. Yllä kuvattujen ajatusten pohjalta empiiristä analyysiä varten muotoilemani tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia normeja uutiskommenteissa esitettiin julkisuudelle ja julkiselle keskustelulle?
2. Millainen rooli moraaliarvostelmilla ja affekteilla oli käydyssä huume keskustelussa?
3. Millä tavoin huume keskustelun analyysi auttaa ymmärtämään verkkokeskusteluja ja niiden suhdetta julkisuusteoreettiseen ajatteluun?

5.1 Aineisto

Aineistoni sisälsi kuusi Lost Boys -dokumenttia käsittelevää kommenttiketjua uutismedioissa ja medioiden Facebook-jaoissa. Hain Lost Boysia koskevia keskusteluja googlettamalla dokumentin nimen. Facebook-jaot etsin uutismedioiden Facebook-sivustojen hakutoimintoa käyttäen. Rajasin aineistoa kommenttiketjujen sisällön perusteella niin, että ne sisälsivät useita kymmeniä kommentteja, joista monet olivat vastauksia ketjussa aiemmin julkaistuille toisille kommentteille. Valitsin mukaan ketjuja, joissa oli mahdollisimman paljon pitkiä kommentteja, ei vain lyhyitä mielipiteen ilmaisuja. Kaiken kaikkiaan valikoin mukaan kuusi kommenttiketjua (ks. Taulukko 1).

Taulukko 1. Aineisto

<i>Juttu</i>	<i>Julkaisija</i>	<i>Kommentteja</i>
<i>Suonensisäisiä huumeita, seksiä ja kuollut ystävä</i>	Iltalehti Facebookissa	121
<i>Kun Joonaksen ystävä kuoli mystisissä olosuhteissa Kambodzassa, hän päätti selvittää totuuden</i>	Ilta-Sanomat	69
<i>Docventures: Lost Boys</i>	Yle Areena Facebookissa	91
<i>Näin aloin kokea kahdeksansormisen narkomaanin omana poikanani</i>	Yle Kulttuuricocktail	29
<i>Suomalainen huume-elokuva Lost Boys poistettiin Yle Areenasta "ahdistavuuden" vuoksi</i>	Ilta-Sanomat Facebookissa	143
<i>Huume-elokuva Lost Boys ehti kerätä hurjat katsojamäärät Yle Areenassa, mutta nyt se poistettiin palvelusta</i>	Helsingin Sanomat	37

Lost Boys sai ensi-iltansa 25.9.2020. Kaksi valitsemistani keskusteluketjuista on tuolta päivältä. Ensimmäinen on Iltalehden Facebook-jako elokuvaa kommentoivasta artikkelista ”Suonensisäisiä huumeita, seksiä ja kuollut ystävä – Reindeerspottingin K18-jatko-osa vie katsojan kammottavaan maailmaan”. Facebook-jaon saatesanoissa dokumentin kuvailtiin olevan vähintäänkin yhtä toimivaa huumevalistusta kuin ensimmäinen osansa. Jaolla on 121 kommenttia, joista useat olivat vastauksia toisten kommentteihin. Koska artikkeli on julkaistu elokuvan ensi-iltapäivänä, monet kommentoijista eivät olleet nähneet elokuvaa, mutta osa oli. Keskustelu pyöri paljon jo jakotekstissä esille tuodun valistusteeman ympärillä.

Toinen elokuvan ensi-illan aikaan sijoittuva keskusteluketju on Ilta-Sanomien 25.9.2020 julkaistusta jutusta ”Kun Joonaksen ystävä kuoli mystisissä olosuhteissa Kambodzassa, hän päätti selvittää totuuden – näin syntyi Reindeerspottingin jatko-osa, joka vei ohjaajan jopa vankilaan”. Ketjussa on 69 kommenttia. Myös tästä keskustelusta oli nähtävissä, että dokumentin on nähnyt vain osa. Kommentointi tuntui käsittelevän huumeiden käyttöä yleisemmällä tasolla laajentaen keskustelun Suomen huume politiikkaan, vaikka itse artikkeli käsitteli juuri Lost Boysia ja sen kuvaamaa tapahtumaketjua. Sekä Iltalehden että Ilta-Sanomien artikkeleissa on molemmissa video Lost Boysin trailerista, joka on voinut antaa elokuvaa näkemättömille kuvan siitä, millaisesta dokumentista on kyse. Valitsin Iltalehden Facebook-jaon ja Ilta-Sanomien kommenttiketjun aineistoon, koska niissä käytiin Lost Boysin

innoittamana keskustelua huumeisiin liittyvistä eettisistä ja yhteiskunnallisista kysymyksistä yleisemmällä tasolla.

Lost Boys esitettiin Ylen Docventures-keskusteluohjelman yhteydessä 16.3.2021, ja samaan aikaan dokumentti oli myös Yle Areenassa. Areenassa ja televisioesityksessä oli Lost Boysin tuotantoyhtiön televisioesitystä varten leikkaama versio, jolle Ylen oma ikärajaluokittelija oli antanut K16-rajoituksen. Teatterilevityksessä ollut versio oli saanut ikärajaluokituksen K18, joten sitä ei olisi ollut mahdollista esittää sellaisinaan televisiossa ennen kello 23:a, eikä sitä olisi voinut esittää Areenassa lainkaan (HS 26.3.2021). Valitsin tältä ajalta mukaan kommentit Yle Areenan Facebook-jaosta, jossa oli dokumentin lyhyt synopsis ja linkki dokumenttiin Areenassa. Lisäksi valitsin kommentit toimittaja Tuomas Karemon Ylen Kulttuuricocktailiin kirjoittamaan esseeseen: *"Näin aloin kokea kahdeksansormisen narkomaanin omana poikanani – Toimittaja Tuomas Karemo upposi Lost Boys -huumedokumenttiin"*. Areenan jaossa kommentteja oli 91 kappaletta, ja moni kommentoijista kertoi nähneensä elokuvan. Keskustelu painottui dokumentin kommentoijissa herättämiin tunteisiin. Esseessä Karemo pohti huumeiden käytön ambivalenssia; kuinka käyttö on samaan aikaan tuhoavaa mutta kiehtovaa. Hän kuvaili etenkin päähenkilön itsessään herättämiä tunteita sekä nosti keskusteluun eettisiä kysymyksiä kuolleen henkilön esittämisestä. Kommentoijat pohtivat dokumentin sisältöä ja huumeiden käyttöä ja sen aiheuttamia yhteiskunnallisia ongelmia essein innoittamana. Kulttuuricocktailin kommenttiketju poikkesi sisällöltään muusta aineistosta, mikä voi mahdollisesti johtua siitä, että Kulttuuricocktailin yleisö on erilainen.

Lost Boys nousi otsikoihin vielä reilun viikon kuluttua sen televisioensi-illasta. Kansallinen audiovisuaalinen arkisto Kavi arvioi sen ikärajan uudelleen antaen myös Yleä varten leikatulle versiolle K18-luokituksen. Tämän vuoksi dokumentti poistettiin Areenasta, mistä otsikoitiin laajalti. Aineiston kaksi viimeistä osaa on julkaistu 26.3.2021. Ilta-Sanomien artikkelin *"Suomalainen huume-elokuva Lost Boys poistettiin Yle Areenasta "ahdistavuuden" vuoksi – tuottaja hämmästelee ratkaisua"* Facebook-jaossa on 143 kommenttia. Artikkelin jaettua saatesanoilla: *"Lost Boys -elokuvan tuottaja huomauttaa, että lyhennettykin versio elokuvasta on saanut saman ahdistavuus-ikäraja-luokituksen kuin kauhuelokuvat, joissa syödään*

ihmisiä”. Artikkelin itse on lyhyt uutinen Kavin päätöksestä, ja siinä perustellaan, että ikäraja on nostettu ahdistavuuden vuoksi.

Viimeinen keskusteluketju on 37 kommenttia Helsingin Sanomien artikkelista *”Huume-elokuva Lost Boys ehti kerätä hurjat katsojamäärät Yle Areenassa, mutta nyt se poistettiin palvelusta – näin päätöstä perustellaan”*. Artikkelin sisältö perustuu samoihin lähteisiin kuin Ilta-Sanomien artikkeli, mutta se avaa Kavin päätöstä perusteellisemmin ja kertoo Kavin arvioivan dokumentaariset teokset lähtökohtaisesti ahdistavammaksi kuin fiktion. Lisäksi artikkelissa käsitellään, kuinka yksi ikärajan nostamisen perusteluista oli dokumentin kuvaama vaarallinen käyttäytyminen ja huumausaineiden ihannoiti.

5.2 Aineiston analyysimenetelmä

Tutkimukseni on tekstintutkimusta, jonka menetelmänä käytin lähiluentaa. Lähiluenta oli virittynyt erityisesti affektiivisten ilmausten tunnistamiseen ja niiden suhteuttamiseen tekstissä mainittuihin toimijoihin. Lisäksi pyrin tunnistamaan, millä tavalla kommentoijat normittivat julkisuutta ja kuinka se suhteutui julkisuusteoriaan. Menetelmä muistuttaa teoreettisesti informoitua lähilukua, koska affektiteoria, julkisuusteoria ja tutkimuskysymykseni moraalista ohjasivat aineiston läpikäyntiä (ks. Pöysä 2010, 244). Olen soveltanut Rantasilan (2018, 34–36) kuvaamaa järjestystä toteuttaa lähiluku, sillä etenin yksityiskohdista ja lausetasolta kokonaisuuteen. Luin aineiston tarkasti useaan kertaan: ensin kokonaisuudessaan, sitten keskittyen yksityiskohtiin edeten sen jälkeen taas kokonaisuuksiin. Ensimmäisellä lukukerralla tein yleisiä huomioita ja merkitsin alustavasti ylös kommenttien keskeisimpiä argumentteja ja tunnepitoisia ilmaisuja ja metaforia. Seuraavaksi tarkastelin kommenttien nimeämiä ihmisiä, ihmisryhmiä, instituutioita ja muita toimijoita. Merkitsin ylös kaikki nimeämiset kiinnittäen erityistä huomiota sanavalintoihin. Listasin myös näihin toimijoihin liittyvät adjektiivit ja verbit: miten toimijoita kuvailtiin ja mitä heidän esitettiin tekevän. Olivatko verbit tunnepitoisia vai neutraaleja? Kiinnitin huomiota merkkeihin, hymiöihin ja emojiin tunneintensiteetin vahvistajina ja viestien tulkintaohjeina (ks. Nikunen 2010, 11–12).

Sen jälkeen tarkastelin lausumien suhdetta moraaliin. Tässä kohtaa kiinnitin huomiota siihen, painottiko kukin kommentti enemmän yksilön vai yhteiskunnan moraalista vastuuta. Samalla merkitsin kunkin kommentin alle sen keskeisimmät affektit, joiden nimeämiseen vaikuttivat aiemmillä lukukerroilla tunnistamani tunnepitoiset sanat. Nimesin siis affekteja lukemisen edetessä, joten ne on nimetty ja muodostettu juuri aineiston itsensä perusteella, ja muussa kontekstissa niihin voi liittyä erilaisia miellejhtymiä. Affektit eivät ole tarkkarajaisia, vaan ne limittyvät toisiinsa ja ovat vuorovaikutuksessa. Neljännellä lukukerralla aloin jaotella kommentteja kategorioihin niiden keskeisimmän moraaliarvostelman mukaan. Moraaliarvostelman paikantamisessa auttoi se, että olin jo aiemmalla lukukerralla pohtinut, edustaako arvostelma yksilö- vai yhteiskuntamoraalista näkemystä. Osa kategorioista oli helpompi muodostaa, sillä jotkin kommentteista esittivät niin selkeästi samanlaisia mielipiteitä. Osa kategorioista vaati sen sijaan yhteisen nimittäjän etsimistä syvemmmältä. Viidennellä lukukerralla luin kommentit kategorioiden sisällä, eli irrotettuna alkuperäisestä keskusteluketjustaan. Olin jo aiemmalla lukukerralla nimennyt jokaisesta kommentista keskeisimmät affektit, mutta nyt tarkensin nimeämistä uusilla silmillä sen mukaan, mikä kussakin kategoriassa oli keskeisintä, kun kommentteja luki kokonaisuutena. Lisäksi listasin kategorioiden kokonaisuudesta ylös kommenttien nimeämät tunteiden kohteet, kommentoijan oman asemoinnin, keskeisimmän moraaliarvostelman sekä käsityksen huumeiden käytöstä. Tähän pohjautuen olen seuraavassa luvussa esitellyt keskeisimmät tulokset.

6 ANALYYSI JA TULOKSET

Aineistossani kommentoijat kiistelivät yhtä lailla niin päihdepolitiikasta kuin julkisuudestakin. Kommenttiketjuissa väiteltiin siitä, olisiko Lost Boys -dokumenttia saanut poistaa Yle Areenasta tai olisiko dokumenttia pitänyt ensinkään esittää. Paikansin kommenteista kolme erilaista arvomaailmaa: *kovat arvot*, *pehmeät arvot* ja *paternalistiset arvot*. Niiden arvomaailmat ja taustaideologiat vaikuttivat siihen, mitä pidettiin hyvänä julkisuutena ja oikeanlaisena päihdepolitiikkana (ks. Taulukko 2).

Taulukko 2. Tiivistelmä keskeisistä tuloksista

	<i>Huumepolitiikka</i>	<i>Affektiiviset taktiikat</i>	<i>Julkisuusnormit</i>	<i>Ideologiat</i>
<i>Kovat arvot</i>	Täyskielto	Populistiset viholliskuvat, toiseuttaminen, tunteellisuudesta syyttäminen, järkeen vetoaminen	Raa’an rehellinen valistus, rajoittamaton sananvapaus	Individualismi, uusliberalismi, oikeistopopulismi
<i>Pehmeät arvot</i>	Kaksien raiteiden politiikka, sääntelyn purkaminen	Empatiaan vetoaminen, järkeen vetoaminen	Monimuotoinen julkinen keskustelu	Hyvinvointivaltio, solidaarisuus
<i>Paternalistiset arvot</i>	Täyskielto, pakkohoito	Sääli, toiseuttaminen normaalin kautta, häpeään vetoaminen	Kunnollista elämää edistävä julkisuus	Konservatismi, paternalismi

Kovien arvojen kommentteja yhdisti ajatus siitä, että yhteiskunnassa nopeat syövät hitaat ja vahvin voittaa. Julkisuutta ei saa silotella, eikä huumeidenkäyttäjää hyysätä. Näkemykset korostivat individualismia. Niiden mukaan yksilöt tekevät itse elämänsä valinnat ja ovat yksin vastuussa oman elämänsä kulusta. Pehmeät arvot olivat vastakkaisia koville arvoille, ja niissä kannatettiin hyvinvointivaltiota sekä moniäänistä julkista keskustelua. Pehmeissä arvoissa vaadittiin päihdehoitoa, huumeiden dekriminialisointia sekä solidaarisuutta niin julkisuuteen kuin päihdepolitiikkaankin. Kommentoijat painottivat yhteiskunnan vastuuta ja valtion roolia päihdepolitiikassa.

Kolmantena ryhmänä olen erotellut kommenteista paternalistiset arvot. Niitä oli paikoin vaikea erottaa kovista ja pehmeistä arvoista. Paternalistiset arvot olivat ikään kuin ulkomuodoltaan pehmeiden arvojen kaltaisia, mutta perimmäisiltä ajatuksiltaan lähempänä kovia arvoja. Hyvänä pidetty huume politiikka oli holhoavaa ja ylhäältä alas suuntautuvaa. Sama holhoava ajatus luonnehti myös julkisuuskäsitystä, sillä julkisuuden tulisi arvomaailman mukaan edistää kunnollista ja hyveellistä elämää. Seuraavaksi esittelen tarkemmin, millaista huume politiikkaa näissä kolmessa eri kategoriassa kannatettiin, millaisia affektiivisiä taktiikoita niissä käytettiin ja millainen julkisuusihanne niiden näkemyksistä muodostui.

6.1 Näkemykset huume politiikasta

Kovien arvojen kategoriassa huume politiikkaa koskevat kommentit jakoutuivat *omaa valintaa* ja *verorahojen varjelua* korostaviin näkemyksiin. Omaa valintaa painottaneissa näkemyksissä huumeriippuvuus nähtiin elämäntapana, jonka ihminen on itse valinnut. Päihteiden käytöstä kirjoitettiin metaforisesti polkuna, jolle on itse päätetty kääntyä. Kommenteissa tiedostettiin, että polulta poispääsy voi olla vaikeaa, mutta syynä nähtiin ensisijaisesti se, ettei huumeita käyttävä henkilö kykene ottamaan itse vastuuta elämästään, vaan syyttää vaikeuksistaan muita. Esimerkiksi dokumentin päähenkilöön kuolemaan johtaneet tapahtumat esitettiin valintana, jonka vahva ”tavallinen” ihminen osaa olla tekemättä.

Olosuhteiden tai yhteiskuntaluokan vaikutusta päihteiden ongelmakäyttöön pidettiin käyttäjien selittelynä ja tekosyinä. Osassa kommenteista päihderiippuvuuden myönnettiin olevan sairaus, mutta parantumisen ajateltiin vaativan vain omaa tahtoa parantumiseen. Näkemys on yhteydessä perinteiseen addiktiosairauksikäsitteeseen, jossa päihderiippuvuus mielletään tahdon sairaudeksi, josta parantumisesta sairas ihminen on kuitenkin moraalisisessa vastuussa (ks. Ruuska ja Sulkunen 2013, 33). Nämä näkemykset kiteytyivät esimerkiksi nimimerkin Jeesustelu seis kommenttiin:

Sen verran pitäisi olla riippuvaisillakin selkärankaa, että ei laita omaa riippuvuuttaan muiden syyksi. Että itse on täydellinen, mutta kun muut. Parantuminen riippuvuudesta ei ole mahdollista ennen kuin sen ymmärtää myöntää. (Nimimerkki Jeesustelu seis, Ilta-Sanomat)

Verorahojen varjelua painottavat moraaliarvostelmat pohjautuivat niin ikään käsitykseen huumeriippuvuudesta omana valintana, mutta arvostelmassa kritiikin kohde käännettiin yksilöstä yhteisöön ja resurssien käyttöön. Päähteistä riippuvaisia ihmisiä pidettiin moraalittomina eritoten siksi, että heidän hoitoonsa käytettävät rahat on otettu veronmaksajilta. Samalla rahat ovat pois rahoista, joita voitaisiin käyttää kommentoijien yhteiskunnan kannalta arvokkaampina pitämiin kohteisiin, kuten lasten ja vanhusten hoitoon. Huumeiden käyttöön ratkaisuksi saatettiin esittää pakkohoitoa, mutta lähtökohtaisesti hoitoon käytetyt rahat nähtiin pelkkänä tuhlauksena. Huumeettomaan yhteiskuntaan päästään kommentoijien mukaan kieltämällä huumeet. Taustalla vaikutti War on drugs -retoriikalle tyypillinen ajatus huumeista tuhottavana vihollisena.

Kommentit maalasivat kuvaa verovaroista irrotettavista suurista summista, joiden kartuttamiseen huumeiden käyttäjät eivät olleet itse osallistuneet, eivätkä siten ansaitsisi saada niistä senttiäkään. Eräs ajatusta vastustanut kommentoija vei huomion suomalaisten yritysten tuottamaan voittoon ja suomalaisten kansalaisten keskimääräiseen varallisuuteen. Vastaukseksi hän sai katkeran tilityksen nimimerkiltä *Vaihda ajoissa*:

Eli nykyisten verojen lisäksi ottaisin taloani vastaan lainaa neljänneksen sen hinnasta eli noin 40000 euroa ja antaisin sen huumeidenvastaiseen työhön? Ei oikein lapsiperheen isältä onnistu, vaikka olenkin näiden huumeita laillistavien vihreiden mielestä paha, kun talo lämpiää pääasiassa sähköllä ja auto kulkee dieselillä. Anteeksi, jalouteni ei tähän riitä. Mieluummin pidetään yllä koulutusta, terveydenhuoltoa ja nykyistä sosiaaliturvaa. Osingoista maksetaan jo nyt kaksinkertaiset verot, kun ensin yhteisövero on yhtiön tuloksesta 20% ja osingosta maksaa osingon saaja vielä 30%. Pysytään erossa huumeista niin kaikki ovat tyytyväisiä (Nimimerkki Vaihda ajoissa, Ilta-Sanomat)

Kommentoijan mukaan koulutus, terveydenhuolto ja *nykyinen* sosiaaliturva ovat hyväksyttäviä verorahojen käyttökohteita, joten hän ei vastustanut hyvinvointivaltiota mustavalkoisesti. Toisaalta hän vihjasi siihen, että hänellä kuuluisi olla oikeus suunnata maksamansa verot näihin kohteisiin ja kieltää niiden ohjaaminen huumeidenvastaiseen työhön. Tällainen valikoiva verovelvollisuus ilmentää kovien arvojen individualismia, joka ei sovi yhteen hyvinvointivaltion peruseriaatteiden kanssa. Kommentoija viittaa muihin identiteettipoliittisiin kiistoihin, joita käydään esimerkiksi ilmastonmuutoksesta ja bensiinin hinnasta. Hänen esittämänsä ratkaisu huumeongelmaan tiivistää kovien arvojen

huumepoliittisen näkemyksen: vahva järkevä ihminen valitsee olla käyttämättä huumeita, ja yhteiskunnan ja julkisen keskustelun on ensisijaisesti perustuttava tällaisten yksilöiden toiminnalle ja heidän etujensa ajamiseen.

Pehmeiden arvojen huumepoliittisten moraaliarvostelmien mukaan ongelmakäyttö on ymmärrettävä yhteiskunnallisena ongelmana päihteisiin ajautunutta yksilöä syyllistämättä. Pehmeissä arvoissa päihdepolitiikka noudatteli pitkälle perinteistä kaksien raiteiden politiikkaa, sillä esimerkiksi ratkaisuksi päihdeongelmaan esitettiin laajempia mielenterveyspalveluita. Päihteiden ongelmakäytön taustalla nähtiin yhteiskunnallisia ongelmia, jotka ajavat ihmisen elämän ”väärille raiteille”, ei niin, että he olisivat itse tehneet tietoisien valinnan kääntyä. Myös vankila nostettiin esiin kierrettä pahentavana seikkana:

Kannattaa katsoa myös Reindeer spotting. Mielestäni [päähenkilö] tuo siinä selvästi esille, että hänellä oli ihan muita haaveita kuin aineiden käyttö. Nähdäkseni, tietämättä asiasta paremmin, [päähenkilöllä] aineet olivat seurausta, ei syy. Lost Boysissa Joonas toteaa vankilan muuttaneen [päähenkilön] käytöksen mm. väkivaltaisemmaksi. Itse näen nämä dokumentit surullisen todellisena kertomuksena siitä, miten elämä voi kääntyä väärille raiteille, ja kuinka sieltä voi olla mahdotonta päästä takaisin. (VeeJii, Kulttuuricocktail)

Pehmeisiin arvoihin kuului näkemyksiä, jotka kyseenalaistivat huumeiden sääntelyn ja argumentoivat sen purkamisen puolesta. Kun kovissa arvoissa alkoholiriippuvuus ja huumeriippuvuus nähtiin yhtä lailla osoituksena yksilön epäonnistumisesta, pehmeissä arvoissa alkoholi- ja huumeriippuvuudet käsitettiin yhteiskunnallisesti eri tavalla muotoutuneina ongelmina, joihin on vaikuttanut aineiden erilainen juridinen sääntely ja ihmisten asenteet. Ihmisten asenteita huumeriippuvaisia kohtaan pidettiin syrjivämpinä kuin alkoholiriippuvaisia kohtaan.

Pehmeisiin arvoihin lukeutuivat kommentit, joissa kannatettiin dekriminialisointia. Näissä kommentteissa huumeongelman perimmäisenä syynä pidettiin huumeiden laittomuutta. Etenkin käyttörikoksen rangaistavuuden argumentoitiin olevan moraaliton ja kaikin tavoin väärä keino käsitellä päihdeongelmaa yhteiskunnassa. Kommentteissa ei yleensä täsmennetty, kannattiko kommentoija dekriminialisointia, depenalisoitua, vai huumeiden osittaista tai täyttä laillistamista. Näkemykset olivat useimmiten lähimpänä

dekriminalisointia, joka myös mainittiin sanana, toisin kuin esimerkiksi laillistaminen tai depenalisointi.

Kannabiksen dekriminalisointia kiihkeästi kannattaneiden kommentoijien näkemykset edustivat välillä kovia arvoja siinä, kuinka ne suhtautuivat kovien aineiden käyttäjiin. Siirtymistä miedoksi mielletystä kannabiksesta kovempiin huumeisiin saatettiin pitää ihmisen omana valintana tai taipumuksena. Kaiken kaikkiaan kannabista puolustettiin väärinymmärrettynä aineena, josta ihmisillä on kommentoijien mielestä väärä mielikuva ja jonka maine on pilattu liittämällä cannabis muihin huumeisiin:

Minä poltan cannabis. En polta tupakkaa, en juo juurikaan, käyn töissä ja maksan omat laskuni. En ole luisumassa mihinkään eikä cannabis, siinä missä kahvikaan ole mikään portti yhtään mihinkään ellei ihminen sitä itse valitse. (Ote nimimerkin Jussi kommentista, Ilta-Sanomat)

Surullinen tarina sinänsä, mutta ei pitäisi olla yllätys kenellekään mihin kovat huumeet johtaa. Surkeinta on pilvenpolttajien maalittaminen näiden kovien huumeiden käyttäjien varjolla. Suomessa kun tuntuu edelleen olevan vain yksi huume, minkä nimi on huume, siinä sotketaan iloisesti yhteen kasaan niin heroini kuin cannabis, vaikka eroa on kuin yöllä ja päivällä. (Ote kommentista Yle Areenan Facebook-julkaisussa)

Nimimerkki *Jussi* luetteli stereotyyppioita, joita päihteiden käyttäjiin yleisesti liitetään ja joita etenkin kovissa arvoissa halveksittiin. Epäselväksi jäi, halveksiko myös *Jussi* kovien päihteiden käyttäjiä. Molemmat yllä esittelemäni kommentoijat erottelivat kannabiksen kovista huumeista, mutta samalla he niputtivat kovien huumeiden käyttäjät yhtenäiseksi joukoksi tavalla, jota itse kritisoivat. Myöhemmin nimimerkki *Jussi* kannatti kaiken vapauttamista sillä perusteella, että laittomuuden vuoksi rahat menevät rikollisille ja laittomuus mahdollistaa huumekauppaan liittyvän väkivallan. Kannabiksen puolustajat halveksivat etenkin huumeiden myyjiä esimerkiksi toteamalla, etteivät aineiden myyjät välitä ostajan alaikäisyydestä. Perimmäisenä syynä huumekaupan ongelmiin nähtiin silti aineiden laittomuus. Huumeiden laittomuus kyseenalaistettiin vain pehmeissä arvoissa ja pääsääntöisesti vain kannabiksen osalta, mikä vastaa luvussa 2.2 kuvailemaani asenteiden lieventymistä. THL:n kannattama ajatus kaikkien huumeaineiden dekriminalisoinnista ilman kannabiksen erityisasemaa esiintyi vain yksittäisinä mainintoina, eikä tällaisesta ajatuksesta juuri keskusteltu. Tämä

viimeisimpään tutkimustietoon perustuva päihdepoliittinen näkemys ei päässyt esille analysoimassani keskustelussa.

Pehmeisiin arvoihin kuului hoidon vaatiminen. Hoitoa korostavissa kommentteissa painottui näkemys, jonka mukaan yhteiskunnan tulee huolehtia heikoimmistaan. Päihderiippuvuus käsitettiin sairautena, johon ovat voineet johtaa ihmisen huonot valinnat tai lähtökohdat, mutta josta on mahdollisuus kuntoutua ja parantua. Hoidon vaatimisen moraaliarvostelma oli vastakkainen näkemys etenkin kovien arvojen verorahoja painottaneille näkemyksille. Hoidon tärkeyttä perusteltiin yhteiskunnan moraalisen veloitteen lisäksi myös järkevyydellä ja verorahojen säästämällä:

Jos se holhous saa ihmisen takaisin työnsyrjään, ja sitä kautta lopulta irti kaikesta sekä takaisin kunnolliseksi veronmaksajaksi, niin silloin se holhous on mielestäni ajanut asiansa. Eikä täällä kyllä edes kovin hirveästi holhota ja hyysätä. Esim hoitoon pääsy on Suomessa paljon hankalampaa kuin monessa muussa maassa. (Kommentoijan vastaus käsitystä verorahojen tuhlaamisesta edustaneelle kommentille Iltalehden Facebook-päivityksessä)

Keskeinen ajatus kommentteissa oli, että yhteiskunnalla kyllä olisi rahaa ja varallisuutta auttaa päihderiippuvaisia, mutta vääränlaisten poliittisten valintojen vuoksi näin ei ole päätetty tehdä. Kommenttien näkemys huumepolitiikasta edusti kaksien raiteiden politiikkaa, sillä kommentit eivät etsineet huumeongelmien syytä päihteiden laillisuudesta, vaan nimenomaan huonoista ja puutteellisista tavoista auttaa päihdeongelmaisia. Ylipäätään päihteiden käytön syytä ja päihteiden laillisuutta pohdittiin hoitoa painottavissa arvostelmissa hyvin vähän, sillä ne etsivät ratkaisuja olemassa olevien lakien puitteissa. Kommenttien kannattama näkemys hoidosta sopi hyvin yhteen perinteisen haittoja vähentämään pyrkivän päihdepolitiikan kanssa.

Myös paternalistisen arvomaailman mukaan yhteiskunnan on suojeltava heikommassa asemassa olevia. Paternalistiset arvot erosivat pehmeistä arvoista siinä, että niihin lukemissani kommentteissa päihteiden käyttäjät nähtiin täysin tiedostamiskyvyttöminä olentoina, jotka eivät itse tiedä, mikä on heidän parhaakseen. Esimerkiksi dokumentin päähenkilö esitetään uhrina, jota kuvaillaan ”*suurimman osan elämästään sekavassa tilassa viettäneeksi*” henkilöksi, joka on ”*asiakkaan kautta muuttunut välittäjäksi*”, jolla ”*lähtee*

lapasesta”. Lost Boys -dokumentin ohjaajaa ja sen päähenkilöä verrattiin toisiinsa. Siinä missä ohjaajan ajateltiin näkevän, mihin huumeiden käyttö johtaa, päähenkilö ei näyttänyt lainkaan ymmärtävän, mitä on tapahtumassa. Tämän katsottiin todistavan, että päähenkilöllä ei ollut kovien aineiden käyttäjänä kompetenssia tehdä tietoisia valintoja tai olla täysivaltainen toimija. Paternalistisia arvoja edustavissa kommentteissa keskityttiin lähinnä osoittamaan huumeiden käytön rappiollisuutta ja moraalista vääryyttä perustelematta sitä muuten kuin huumeiden käytön tuottamalla häpeällä. Päihteiden käyttäjiä saatettiin pitää syyntakeettomina raukkoina. Tällaiseen näkemykseen vedoten voitaisiin perustella esimerkiksi pakkohoitoa, ja etenkin raskaana olevien äitien pakkohoitoa, vaikei kommentteissa puhuttu siitä eksplisiittisesti.

6.2 Affektiiviset taktiikat

Kommenttien affektiivinen intensiteetti ja käytetyt affektiiviset taktiikat vaihtelivat suuresti. Osa koviin arvoihin kuuluvista kommentteista oli affektiivisesti erittäin latautuneita. Erityisen ärtyneitä kommentoijat olivat dokumentin poistamisesta Yle Areenasta. Viesteissä keskityttiin kommentoimaan nykyistä kulttuuria, jossa ”kaikki kielletään” ja ”joku on aina pahoittamassa mielensä”. Kommentit olivat pääsääntöisesti lyhyitä ja niissä esiintyi etenkin ivan, ärtymyksen ja vihan affekteja. Iva ja sarkasmi rakentuivat usein hymiöiden kautta:

Se on kyllä hyvä, että poistettiin. Ei oo kiva jos jollekin tulee paha mieli ja ahdistuu. Kiitos YLE ja valtio kun suojelette meitä 😊 (Kommentoija Ilta-Sanomien Facebook-julkaisussa)

Kovissa arvoissa keskeinen keino vaikuttaa keskustelun tunneintensiteettiin oli syyttää muita mielensä pahoittamisesta. Se oli hyvin voimakas tapa mitätöidä toisten kommentoijien ja eri tahojen argumentteja: esitettiin, että vastustaja on tunteidensa vallassa, eikä pysty rationaaliseen toimintaan tai tekemään järkevää ratkaisua. Tällaista affektiivista keinoa käyttävät kommentit olivat itse tunnelatautuneita, ja niiden tunneintensiteetti erottui selkeästi kommenttien joukosta. Ivaa ja vihaa kohdistettiin esimerkiksi Ylen ja holhousvaltion lisäksi muihin epätarkasti nimettyihin ryhmiin, kuten ”vihervassareihin”, kukkahattuihin sekä mielensä pahoittajiin ja loukkaantujiin:

Taas joku halvatin viher vaassuri vetäny HERNEEN NENÄÄN (Kommentoija Ilta-Sanomien Facebook-julkaisussa)

.....kun kukkahatut saa päteä..... (Kommentoija Ilta-Sanomien Facebook-julkaisussa)

No voi helevatan kukkahatut... En kerenny kattoo 🍌 (Kommentoija Ilta-Sanomien Facebook-julkaisussa)

Kommentit, joissa toisia syytettiin mielensä pahoittamisesta, eivät tuoneet keskusteluun mitään muuta sisältöä, ja ne veivät keskustelua täysin pois asiakysymyksistä suunnaten huomion ainoastaan vastustajien väitettyihin tunteisiin.

Kommentit laajensivat keskustelun huume politiikan ulkopuolelle meneillään oleviin identiteettipoliittisiin väittelyihin ja kulttuurisotiin. Näin teki esimerkiksi kommentoija, joka kirjoitti ihmisistä, jotka pahoittavat mielensä piirroshahmon näyttelijän ihonväristä:

Jos on ahdistuvaa tyyppiä niin tuskin kannattaa katsoa ko.leffaa. Alkaa järkiään vaan enemmän ja enemmän näitä ihmisiä jotka ahdistuu ja pahoittaa mielensä milloin mistäkin piirroshahmon ääninäyttelijän ihonväristä tai huumorin tekemisestä jostain etnisestä vähemmistöstä. (Kommentoija Ilta-Sanomien Facebook-julkaisussa)

Yllä lainattu kommentoija samaisti Lost Boysin poistamisen muista televisiosarjoista käytyihin keskusteluihin ja tyypisti vähemmistöjen ja etnisten ryhmien representaatiota kritisoivat näkemykset yksittäisten henkilöiden epäoikeutetuiksi tunteiksi.

Huumeriippuvuutta omana valintana painottavien kommenttien hallitsevin affekti oli halveksunta, joka kohdistui etenkin päihteitä käyttäviin ihmisiin, joilla ei nähty olevan selkärankaa ottaa vastuuta omasta itsestään ja muista ihmisistä. Tavoiteltavaksi moraaliseksi ihanteeksi muodostui juuri vastuu, joka ihmisen on kannettava. Päihteitä käyttäviä ihmisiä kutsuttiin esimerkiksi ”kamamörssäreiksi”, ”narkeiksi” ja ”vätyksiksi”. Inho toimi halveksunnan moottorina, vieden halveksunnan sille tasolle, ettei kohteen vain todettu olevan alempana, vaan tämän haluttiin pysyvän myös kaukana. Sanavalinoilla päihteiden käyttäjiä toiseutettiin, ja heidät kuvattiin moraalittomina ja heikkoina yksilöinä. Nimimerkki *nonyymi8412* kirjoitti, että kohtuukäyttäjät voisivat mahdollisesti olla vastuullisia yhteiskunnan jäseniä, mutta tuskin itse haluavat tehdä niin:

Itsekäs ja puhdas nautinnon tavoittelu ei oikein sovi stooalaiseen elämänfilosofiaani. Väitän, että on muitakin suomalaisia, jotka ovat ja ajattelevat kuten minä. Omasta näkövinkkelistä katsottuna huumeiden käyttö näyttäytyy päämäärättömänä sekoiluna, joka auttaa korkeintaan huumeidieria pääsemään elämässä eteenpäin. [...] Positiivisesti voisi ajatella, että huumeiden kokeilu ja ehkä kohtuukäyttö (jos sellaista on edes olemassa) ei estä ihmistä olemasta tuottoisa yhteiskunnan ratas, eräänlainen kuhhuri, vaikka tämä ajatus tuskin viehättää heitä itseään. (Ote nimimerkin nonyyimi8412 kommentista, Kulttuuricocktail)

Samoin ajatteli myös nimimerkki *Jorsebeuen*, joka ilmaisi halveksuntansa dokumentin päähenkilöitä kohtaan sekä epäili monien nuorten valitsevan saman heikumallisen päihteiden käytön "sossupossuilun" sijaan. Hänen kommentissaan päihteiden käyttäjät ja nuoret näyttäytyivät itsekkäinä keinottelijoina, jotka hyväksikäyttävät systeemiä:

Pojat ovat ehkä mieronriellä, mutta heistä välittyy pikemminkin vapaus ja onnellisuus karmivaan loppuun asti. Kuinka moni nuori haluaisi palkkaorjuuden tai sossupossuilun sijaan naida, ja leijua ulos kurjasta elämästään trooppisen idän sykkeessä? (Ote nimimerkin Jorseuben kommentista, HS)

Koska kovissa arvoissa huumeriippuvuus nähtiin ihmisen essentialistisena ominaisuutena, viha päihteitä käyttäviä ihmisiä kohtaan oli erittäin voimakasta:

Minkä takia noita tarviis tiedostaa muuten kuin välttelemällä? Kaikki huumeensyöjiin käytetyt resurssit menee täysin hukkaan ja ovat revitty vielä sen normaali ihmisen tuloista, sittenkö pitäis vielä jotenkin välittää ja tiedostaa? Torille huumeautomaatti mistä saa jauhoa niin että riittää, vääjämätön lopputulos vähemmillä lieveilmiöillä. (Kommentoiija Iltalehden Facebook-jaossa)

Yllä oleva kommentti oli yksi aineiston voimakkaimmista vihanilmauksista, sillä se ehdotti huumeongelman ratkaisemista päihteitä käyttävien ihmisten eräänlaisella avustetulla itsemurhalla, ja kommentoiija kirjoitti, että resurssit on revitty normaalin ihmisen tuloista. Kommentoiija käytti päihteitä käyttävistä henkilöistä nimitystä "huumeensyöjät", joka tuo mieleen ihmissyöjän. "Huumeensyöjä" näyttäytyi olentona, joka ei ajattele mitään muuta kuin aineen syömistä. Päihderiippuvuus käsitettiin pysyvänä ominaisuutena, jonka vääjämätön seuraus on kuolema, ja siksi kaikki päihderiippuvaisiin käytetyt rahat ovat tuhlausta. Samanlaisen ajatuksen esittää nimimerkki *huaweiiii* Kulttuuricocktailin kommenttikentässä:

Niin, kuten sanottua, juominen ja narkkaaminen ovat molemmat vain hidasta itsemurhaa, todellisuus pakoa. Kelassa ja sossussa kun nämä ryhmät yhdessä käyvät, niin saavat kyllä isoimmat huomiot ja heti. Sekä rahat. Koska heitä säälitään, säälirohjoja. (Ote nimimerkin huaweiinii kommentista, Kulttuurcocktail)

Huaweiiniiin kommentti on vihainen ja katkera, ja katkeruus kohdistui etenkin päihteiden käyttäjien ”hyysääjiin”, sillä käyttäjät eivät saa hänen mukaansa vain rahaa, vaan myös huomiota. Kommentoija asemoi itsensä niin, että päihteiden käyttäjiin käytetyt rahat ja huomio ovat pois hänen itsensä kaltaisilta ihmisiltä. Verovaroja varjelevissa kommenteissa korostuivat vihan ja halveksunnan affektit, jotka kohdistuivat käyttäjien lisäksi toisiin kommentoijiin, etenkin niihin, jotka vaativat huumeriippuvuudesta kärsiville ihmisille laadukkaampaa apua. Halveksunnassa kieli oli värikästä. Lisäksi viha kohdistui päättäjiin ja hallitukseen, joita moitittiin esimerkiksi verojen korottamisesta. Myös yleistä hyysäämistä, ”nykyajan pullamössöjen” suojelijoita ja hyssyttelyä paheksuttiin.

Vastakkaisesti pehmeisiin arvoihin lukeutuissa kommenteissa kommentoijat asemoivat itseään enemmän ongelman sisälle, jolloin huumeiden käytöstä kirjoitettiin monitahoisena asiana, ei mustavalkoisena tuhon tienä. Näin tehtiin etenkin solidaarisuutta vaativissa kommenteissa, joissa kommentoijista kertoi itse käyttävänsä huumeita. Kohtuukäyttö nähtiin mahdollisena osana elämää, mutta käytön kerrottiin aiheuttavan inhoa muissa ja itsessä. Omasta huumeiden käytöstä kertoville kommentoijille oli yhteistä sisäistetty käsitys omasta alemmuudesta:

Näin käyttäjänä on aina melko pysäyttävää katsoa tämän tyyppisiä dokumentteja. Reindeerspotting ei koskaan kiinnostanut, Lost Boys tosin oli tarkoitus katsoa. Täytyy tosin varata sopivasti aikaa dokkarin jälkeiselle itseinholle, jonka se luultavasti tulee aiheuttamaan. (Ote nimimerkin Cicc kommentista, Kulttuurcocktail)

Kommentit ilmaisivat syvää turhautumista sitä kohtaan, miten yhteiskunta suhtautuu huumeita käyttäviin ihmisiin. Ymmärrys ja myötätunto kohdistuivat etenkin päihteitä käyttäviin henkilöihin. Osa kommenteista oli intensiteetiltään yhtä voimakkaita kuin huumeriippuvaisia halveksuvissakin kommenteissa. Kommenteissa korostui ulkopuolisuus. Turhautuneisuus ja raivo kohdistuivat esimerkiksi ”tavan tallaajiin”, joita etenkin nimimerkki *TuottajaKerttu* syytti affektiivisella viestillään:

Kun jopa THL ja kaikki tutkijat haluaisivat viimein alkaa hoitamaan huumeongelmaa rankaisun sijaan, huomaamme että kukkahattutavikset todellakin haluavat että narkomaani kärsii mahdollisimman paljon. Ei ole mitään merkitystä faktoilla tai haittojen vähentämisellä! Kärsimys heille kuuluu kun Kehtaavat turvautua huumeisiin. [...] T exnarc. (Ote nimimerkin TuottajaKerttu kommentista, Kulttuuricocktail)

TuottajaKerttu esitti, että ”kukkahattutavikset” toivovat kärsimystä päihteitä käyttäville ihmisille, koska näkevät näiden päihteiden käytön röyhkeän moraalittomana toimintana, mitä se ei hänen mukaansa ole. *TuottajaKerttu* käytti kiinnostavalla tavalla me-muotoa, kun meiksi rakentui faktapohjaista huumekeskustelua toivovat ihmiset.

Vaikka edellä esitelty *TuottajaKertun* kommentti oli kiihkeä, solidaarisuutta vaativissa kommentteissa tunneintensiteetti oli usein muita arvostelmia rauhallisempi ja neutraalimpi. Keskeiset affektit olivat myötätunto, sääli, paheksunta ja ärtymys. Paheksunta kohdistui etenkin omasta valinnasta argumentoiviin, joiden syytettiin olevan asiasta mitään tietämättömiä ja empatiakyvyttömiä. Erityisesti metafora itse valitusta polusta herätti runsaasti vastustusta, sillä päihdeongelmaa ei nähty tietoisena valintana, vaan yhtenä osana monimutkaisessa ongelmien vyyhdissä tai muiden ongelmien seurauksena. Keskeinen affekti oli ymmärrys, joka erosi myötätunnosta ja säälistä siinä, että se tarkasteli kohteitaan samalta tasolta ja sisälsi omakohtaisuuden tai samaistumisen elementtejä. Ymmärryksessä ja myötätunnossa affektien kohteilla oli oma toimijuus. Kommentoijat yrittivät vedota muiden myötätuntoon huomauttamalla, että dokumentin henkilöt ja muut päihteiden käyttäjät ovat joskus olleet viattomia lapsia:

On kovin helppoa sanoa, että jokainen on vastuussa valinnoistaan kun oma lapsuus on huoleton ja hyvä. Tuskin kukaan ajattelee pienenä, että minusta tulee alkoholisti ja narkki. Heikoilla taustoilla oleva lapsi ajautuu ongelmiin kun tukea ei kotoa saa. Yllä oleva kommentti sisältää hyvin paljon ymmärtämättömyyttä ja empatian puutetta, valitettavasti se on paljon käytetty lause. (Nimimerkin ihmisen puolella vastaus omaa valintaa korostaneelle kommentoijalle, Ilta-Sanomat)

Dekriminalisointia kannattavien kommenttien keskeisimmät affektit olivat turhautuneisuus ja ärtymys. Myös myötätuntoa pyrittiin herättämään kuvailemalla nykyisen tilanteen epäkohtia ja kärsimystä, joiden aiheuttajina pidettiin aineiden laittomuutta. Esimerkiksi seuraava

kommentoija vetosi nykyaikaisen oikeusvaltion ideaaliin, jonka peruseriaatteita vanhanaikainen ja ummehtunut käyttörangaistus romuttaa:

Päihdepolitiikka laahaa vuosikymmeniä jäljessä, ja kärsijöitä ovat tämän päivän nuoret, sekä seuraavat sukupolvet. Huumausaineen käyttörikoksen rangaistavuus on valtava epäkohta modernissa yhteiskunnassa. Nyt pää kylmänä, ja lukekaa faktoja ja статистиikkaa, ennen kuin annatte tunteen viedä. Käyttörangaistuksen poistaminen olisi merkittävä askel kohti tämän syöksykierteen katkaisua. (Ote nimimerkin Voevoevie kommentista, Ilta-Sanomat)

Kommentoija vaati järjen käyttöä ja tunteikkaan moraalisuuden hillitsemistä maalaten itse samaan aikaan hyvin tunteisiin vetoavan kuvan yhteiskunnan tilanteesta käyttäessään ilmaisuja ”räjähdysmäinen kasvu”, ”jäljessä laahaaminen” ja ”syöksykierre”. Affektiivisille taktikoille olikin hyvin tyypillistä, että samalla kun syytettiin toisia kommentoijia liiasta tunteellisuudesta, käytettiin itse hyvin tunteisiin vetoavaa kieltä. Moraalista vastuuta yllä siteeratussa kommentissa korosti etenkin se, että kommentoija penäsi vastuun kantamista myös tulevia sukupolvia varten. Kun kovissa arvoissa nuoret nähtiin hyysäämisellä pilattuina pullamössöinä tai rappiolla olevina rötöstelijöinä, pehmeissä arvoissa heitä pidettiin epäonnistuneen päihdepolitiikan uhreina.

E erityisen tunteikkaasti puolustettiin kannabista. Kannabiksen puolustajat ajautuivat sanaharkkaan Ilta-Sanomien kommenttiketjussa nimimerkin *Itkevä äiti* kanssa. *Itkevän äidin* kommentit kuuluivat pehmeisiin arvoihin ja vaativat hoitoa. *Itkevä äiti* kertoi huumeita käyttävästä nuoresta pojastaan, jolle hän vaati parempaa apua. Hänen viestinsä olivat epätoivoisia, katkeria ja vihaisia: jo hänen nimimerkkinsä oli hyvin affektiivisesti latautunut. *Itkevä äiti* käytti pronominia mikä affektiivisena keinona: ”*mikään* kuukauden katko ei auta” ja ”*mikään* aa-kerho näille ei sitä apua anna”: ”*mistään* emme apua ole saaneet”. Hän vastusti huumeiden dekriminialisointia ja etenkin kannabista, ja sai tunteikkaille viesteilleen kiihkeitä vastauksia kannabiksen puolustajilta:

Suomessa on järkyttävän huonolla tolalla päihteidenkäyttäjien apukeinot. Mikään aa-kerho näille ei sitä apua anna, tekevät kuulema kerhon jälkeen aina uusia diilejä ja lapsi koki siellä käynnin turhana. [...] Se että sulle riittää kerta kuussa on hyvä asia, mä toivon että mun lapsi löytäis takaisin sen elämänhalun

mikä hänellä oli ennen tätä painajaista ja lopettais kokonaan tai pääsisi edes korvaushoitoon. (Ote nimimerkin Itkevä äiti kommentista, Ilta-Sanomat)

Huumelapsen äitinä huolestuttaa se miten vihreät haluavat kannabiksen vapauttamista ja väittävät ettei se johda koviin huumeisiin. Oma lapseni aloitti aikoinaan kokeilut juurikin kannabiksella, koska hänelle uskoteltiin sen olevan yhtä turvallinen kuin olut, jopa turvallisempi... (Ote nimimerkin Itkevä äiti kommentista, Ilta-Sanomat)

Ihan samalla tavalla hän todennäköisesti olisi huumeisiin ajautunut ilman kannabistakin. Suurin osa kannabista kokeilleista tai edes säännöllisemmin käyttäneistä/käyttävistä ei muihin (tällä hetkellä) laittomiin huumeisiin koske. Eikä se muutenkaan ole lainsäätäjän asia puuttua siihen, mitä kukin käyttää. (Nimimerkin JRe vastaus nimimerkille Itkevä äiti, Ilta-Sanomat)

Paternalistisissa arvoissa yleinen affekti oli paheksunta, joka esiintyy yhdessä halveksunnan ja inhon kanssa. Affekteja oli paikoin mahdotonta erotella toisistaan. Paheksunnan keskeinen tehtävä oli ilmaista, että asia olisi mahdollista tehdä toisin tai kohteena oleva toiminta tai asia ei ole hyväksyttävää:

Näitä kamankäyttäjiä ihannoidaan vielä, ihan kuin se olisi normaalia. (Kommenttija Yle Areenan Facebook-julkaisussa)

Kyseiset kommentit esittivät päihteiden käytön ihmistä määrittävänä elämäntapana. Esimerkiksi ilmaisu ”näitä kamankäyttäjiä” laajensi kommentin koskemaan yleisesti ottaen päihderiippuvaisia, ei vain dokumentin henkilöitä.

Ilta-Sanomien Facebook-jaon kommenttikentässä päihdetyöntekijäksi itsensä asemoiva kommenttija totesi dokumentin olevan haitallinen, koska nuoret ihannoivat sitä (ks. kuva 1). Kommenttijat 1 ja 2 edustavat paternalistisia arvoja, kun taas kommenttijen 2, 3 ja 5 näkemykset kuuluvat koviin arvoihin. Paternalistisessa näkemyksessä painottui nuorten suojele:

Kommentoija 1:

Valitettavasti kyseinen elokuva aiheuttanu nuorissa myös sitä ei niin toivottua

WOW! - efektiä 😞

T: päihdetyöntekijä

Tykkää Vastaa 1 v

Kommentoija 2: juurikin näin. T: ent. kollegasi

Tykkää Vastaa 1 v

Kommentoija 3:

WOW! -efektiä?

Kyllä on porukka sekaisin, jos tuollaista ihaillaan.

Noihan veti sisäänsä käytännössä kaikkea sontaa mitä vaan saivat hankittua ja naisseurana heillä oli halpoja huoria. Todella WOW! touhua 😂

Tykkää Vastaa 1 v

Kommentoija 4:

Kommentoija 3, kaikilla ei oikeen toi todellisuuden taju ja omat aivot toimi niinku kuuluis 👤

Tykkää Vastaa 1 v

Kommentoija 5:

Voiko olla kuitenkin niin että sitä HYI 😞 efektiä olis niin paljon enemmän että se wow efekti olisi pienempi pahe. Toiseksi ne jotka tällaisen takia aloittaa huumeiden käytön niin alottaa sen joka tapauksessa, näki tätä leffaa tai ei

Tykkää Vastaa 1 v

Kuva 1: Ote Ilta-Sanomien Facebook-jaon kommentaista

Hymiöt ja versaalit tekivät viestinnästä hyvin taloudellista. Myös affektiivinen intensiteetti oli voimakas. Kommentoija 1:n hymiön voi tulkita turhautumiseksi sitä kohtaan, että kyseisen kaltainen dokumentti on nuorison saatavilla. Affektiivisuutta lisäsi myös versaalien käyttö, sillä ilmaisu ”WOW-efekti” on affektiivisesti latautuneempi kuin jos kommentoija 1 ilmaisi asian esimerkiksi kirjoittamalla: ”valitettavasti elokuva on myös saanut nuoret ihailemaan päihteiden käyttöä”. Inho jatkui myös kommentoijan 5 viestissä, jossa hän ehdotti, että dokumentti aiheuttaisi enemmän ”HYI-efektiä”. Inho tiivistyi jälleen versaaleihin ja oksentavaan hymiöön. Kommentoijan 1 keksimän tavan ilmaista asia voi nähdä olevan tahmainen, sillä se on kerännyt itseensä huomiota ja merkitystä.

Paternalistiseen arvomaailmaan lukemissani kommentaissa inho yhdistyi etenkin sääliin. Sääli kohdistui inhottaviksi koettuihin ihmisiin tai ihmisryhmiin, joiden uskottiin myös itse kärsivän omasta alennustilastaan. Sääli kohdistui ylhäältä alas, ja loi toiseuttavia subjekti-objekti-asetelmia, mikä konkretisoitui etenkin alla olevassa nimimerkin *TahtoTilapuuttuu*

kommentissa. Hän käytti inhoa ilmaisevia ja herättäviä sanavalintoja, mutta kuvaili samalla päihteiden käyttäjien olevan liian herkkiä tai hyväntahtoisia:

Muutimme Malmille ja ensimmäinen havaintoni oli hunningolla olevat huume- ja päihdekäyttäjät. Heistä ei ole näköjään ollut muille ihmisille ongelmaa, vaan he elävät keskenään "pörräten" toisen ostoskeskuksen edessä. Ensin pitäisi siivota ihmiset, antaa heille tukea selvitä elämästä, koska useat heistä ovat liian herkkiä tai hyväntahtoisia kestäämään ns. normaalia elämää. Pelimerkit ovat erilaisia. Hoitamattomuus, välinpitämättömyys niin ympäristössä kuin ihmisissä tuottaa vain lisää ongelmia. (Nimimerkki TahtoTilapuuttuu, Ilta-Sanomat)

Ihmisten siivoaminen tuo mieleen etniset puhdistukset ja keskitysleirit, mutta kommentoija tarkoitti siivoamisella ihmisten auttamista, sillä seuraavassa lauseessa hän käytti pelimerkkimetaforaa kuvastamaan sitä, kuinka kaikilla ei ole samat lähtökohdat. Kommentoija esitti käyttäjät passiivisina avunkohteina, joilla ei ole omaa toimijuutta. Hän kuvaili käyttäjien oleskelua "pörräämiseksi" samaistaen heidät siten hyönteisiin, kenties vaarattomiin, mutta siivoamista tarvitseviin. Hoitaminen suuntautui siis ylhäältä alaspäin, kun kirjoittaja vielä rinnasti päihdeongelman hoidon ympäristön hoitoon. Paternalistisiin arvoihin kuuluvien kommenttien keskeinen ominaisuus olikin, että ne saattoivat kieleltään ja muodoltaan olla kuin pehmeissä arvoissa, kun kommentoijat vetosivat esimerkiksi sääliin, mutta ytimeltään ne kannattivat kovien arvojen kanssa samanlaista kontrollia. Kovissa arvoissa päihteiden käyttäjien moraalista huonommuutta perusteltiin sillä, etteivät he kannu vastuutaan ja tuota arvoa yhteiskunnalle. Paternalistiset arvot taas pitivät kovien huumeiden käyttäjiä moraalittomina siksi, että heille moraalittomuus oli niin itsestään selvä tosiasia, ettei sitä tarvinnut edes perustella.

6.3 Julkisuusnormit

Kovien arvojen yhteiskuntaihanteen mukaan valtio tai mikään muukaan taho ei saa rajoittaa vapaan ihmisen toimintaa. Samanlainen ajatus löytyi myös julkisuusnormin pohjalta, sillä keskeinen arvostelma oli, ettei sananvapautta tule millään tavalla rajoittaa. Näkemys on tyypillinen liberalistiselle ajattelulle, ja se sopii myös viime vuosina pinnalle nousseeseen oikeistopopulistiseen retoriikkaan. Täysin rajoittamattoman sananvapauden lisäksi kovissa arvoissa painotettiin valistusta. Julkisuusnormiksi muodostui raa'an rehellinen sensuroimaton julkisuus, sillä Lost Boys -dokumenttia pidettiin totuudenmukaisena ja järkyttävänä

kuvauksena päihteitä käyttävien ihmisten elämästä, ja sen ajateltiin näyttävän huumeiden käytön karmiva seuraus. Tämän perusteella dokumentin argumentoitiin olevan erityisen hyvää huumevalistusta yläasteikäisille ja vanhemmille nuorille. Useat kommentoijat vertasivat dokumentin sisältöä oman kouluaikinsa huumevalistukseen. Samalla piirtyi kuva siitä, millaista on hyvä valistava julkisuus:

Todellisuuden näyttäminen on paljon tehokkaampaa kuin yleinen hyysääminen ja kaiken maailman porttiteoria valheiden levittäminen. Aika harvalla varmaan tulee se fiilis, että rupeempaa tööttää kamaa, kun nämä näkee. (Kommentoija Yle Areenan Facebook-julkaisussa)

Julkisuuskäsitysten taustalla oli oletus siitä, että todellisuus voidaan näyttää sellaisenaan. Ajattelutapa voi liittyä dokumentin audiovisuaaliseen muotoon, sillä audiovisuaalisen teoksen tekemiseen liittyviä valintoja ja esittämisen valtaa ei välttämättä tunnustettu:

Dokumentti-elokuva on dokumentointia. [...] Lost Boysin poistaminen Yle Areenasta oli turha teko. Internet on täynnä järkyttävää törkyä, johon lapsikin pääsee käsiksi niin halutessaan. Edes heitä ei kykene suojelemaan, vaikka kuinka haluaisit. Mutta Lost Boys ei ollut törkyä. (Ote nimimerkin Tuomari Bean kommentista, Helsingin Sanomat)

Käsityksessä näkyi selkeä jaottelu perinteiseen ja uuteen mediaan. Perinteinen media nähtiin internetin mahdollistamia muotoja parempana. Kommentoijien julkisuusihanteen mukaan julkisuuden pitäisi olla rehellistä ja kaunistelematonta, täysin sensuroimatonta. Tämä normi tuntui koskevan vain perinteistä mediaa, kun taas hieman ristiriitaisesti internetistä muodostui kuva epäilyttävänä pimeänä paikkana, jossa kukaan ei ole vahtimassa lasten ja nuorten toimia. Asioiden ajateltiin olleen ennen paremmin, mikä konkretisoitui nuoria koskevissa näkemyksissä.

En todellakaan ymmärrä tätä hyssyttelyä, joilla pilttejämme yritetään varoa ahdistumasta ja annetaan kaikenlainen päihdevalistustoiminta ikätoverien tehtäväksi. [...] Lapset ovat ohjailtavissa, mutta ei ylhäältä tarjotulla jeesustelevalla valistuksella. Tällaiset dokumentit ovat erittäin arvokkaita antamaan uskottavan varoituksen suurimmalle osalle mukuloista ihan pöljimpiä tapauksia lukuun ottamatta. (Ote nimimerkin Markku Ojala kommentista, Helsingin Sanomat)

Vaikka juuri nykyistä huumevalistusta kritisoitiin, kommenteissa oli vahva ylhäältä alas suuntautuvat valistuksen ajatus. Nuoria pidettiin lähtökohtaisesti epärationaalisina ja vastuuttomina. Kommentoijien mielestä heidät pitää altistaa oikeanlaiselle rehelliselle julkisuudelle, jossa esimerkiksi huumeiden käyttöä kuvataan graafisesti ja raa'an peittelemättä. Kuitenkin internetissä asiat kuvataan kommentoijien mielestä liian törkyisesti, joten se sijoitetaan kovien arvojen julkisuusideaalin ulkopuolelle. Kommentoijat eivät selvästikään pitäneet omaa osallistumistaan internetkommentointiin osana "törkyistä internetiä", vaan jonkinlaista muuta julkisuutta. Internetillä tarkoitettiin todennäköisesti nuorten suosimia videoalustoja, kuten Tiktokia tai Youtubea tai nimettömiä keskustelupalstoja ja kuvalautoja. Samalla tavalla paheksunta kohdistui myös julkisuuden viihteellistymiseen. Viihdejulkisuutta pidettiin moraalittomana.

Samalla tavalla hormoninkäyttäjiä, talousrikollisia(politiikka) ja väkivaltarikollisia(urheilijat) glorifioidaan, siellä ne julkkis-julkkis ym. töhnäohjelmissa ja höpölehdissä pyörii. (Ote nimimerkin Tavis xx vastaus nimimerkille Arvopoliisi, Helsingin Sanomat)

Tämä elokuva oli realismia näiden poikien elämästä. Eivätkä nämä pojat ole todellakaan ainoita, joille on käynyt näin elämän raadollisessa juoksussa. Kaiken näköistä "tempparia, neljän kimpkaa", exiä siellä sun täällä, alastomia treffejä, alastomia siellä sun täällä ym. näytetään kyllä. (Ote kommentista Ilta-Sanomien Facebook-julkaisussa)

Kovissa arvoissa ei uskottu nykyisen julkisen keskustelun horisontaalisiin mahdollisuuksiin. Nuoria ei kannustettu etsimään tietoa itsenäisesti sosiaalisesta mediasta tai osallistumaan julkiseen keskusteluun. Näin julkisuus rajattiin pois ryhmiltä, jotka eivät kommentoijien mielestä ole vielä saavuttaneet täysimääräistä rationaalisen yksilön statusta. Yksikään kommentoija ei vedonnut siihen, että hänellä itsellään olisi ajankohtaista tietoa tai asiantuntija-asema nykykoulujen tai muiden tahojen päihdekasvatuksen sisällöstä. Tämä vastaa kommenttien julkisuusnormia: faktojen määrittelemiseen julkisuudessa riittää oma ikä ja elämäkokemus. Yhdessäkään kommenttiketjussa ei esitetty lukuja, joista selviäisi, kuinka paljon päihdeongelman hoitoon todella käytetään rahaa.

Rajoittamatonta sananvapautta kannattavat kommentit edustivat individualistista populismia, jossa kenenkään sanomisia ei saa millään tavalla rajoittaa. Tähän sisältyi pyrkimys

asemoida itsensä julkisen keskustelun ja median ulkopuolelle sekä vastustajien leimaaminen julkisuuden rajoittajiksi. Vastustajiksi nimetyt tahot yrittävät kommentoijien mukaan rajoittaa, pehmentää ja sensuroida julkisuutta. Julkisuusihanteen vihollisiksi nimettiin erityisesti Yleisradio, valtio ja vihervasemmisto. Kommentoijien oma poliittinen kanta tarkentui siis vastustajien nimeämisen kautta populistiseen oikeistoon. Usein kirjoitettiin myös yleisellä tasolla uhkaavasta sensuroinnista, mutta sensuroinnille ei nimetty varsinaista tekijää, mikä on sekin tyypillistä populistiselle retoriikalle.

Populistisessa rajattoman sananvapauden ihanteessa ei uskottu julkisen keskustelun vaikuttavuuteen, sillä julkisuuden nähtiin olevan eliittien hallussa. Keskustelua ei siis välttämättä otettu lainkaan vakavasti. Kuten edellisessä alaluvussa kuvasin, muita syytettiin mielensä pahoittamisesta, mikä vei keskustelun kokonaan pois asiakysymyksistä ja kauaksi rationaalisesta keskustelusta. Koko julkisuuden väitettiin olevan eliittien manipuloimaa. Populismien hengessä sekä dokumentin esittämisen että sen poistamisen taustalla arveltiin olevan erinäisiä piiloagendoja tai piileviä poliittisia motiiveja. Molempien esitettiin olevan yhteydessä vihreiden politiikkaan. Kommentit hyödynsivät salaliittoretoriikkaa, eivätkä väittäneet mitään suoraan, vaan ikään kuin osoittivat epäilyttäviä yhteyksiä:

Leffa lanseerataan sopivasti osana vihreiden kannabis vapaaksi -teemaa. (Kommentoija Iltalehden Facebook-julkaisussa)

Oli vissiin uhka aineitten laillistamis projektille..äkkiä pois.. (Kommentoija Ilta-Sanomien Facebook-julkaisussa, täsmentää myöhemmässä kommentissa viittaavansa vihreisiin)

Keskustelu dokumentin ”kieltämisestä” sijoittui etenkin Ilta-Sanomien Facebook-julkaisuun ja Helsingin Sanomien jutun kommenttikenttään, sillä artikkelit käsittelivät leikatun version ikärajan nostamista ja dokumentin poistamista Areenasta. Dokumentin poistaminen Areenasta synnytti väitteen siitä, että dokumentti on kielletty kokonaan, vaikka todellisuudessa se oli edelleenkin vuokrattavissa useissa striimauspalveluissa.

Vastakkaisesti pehmeissä arvoissa julkisuusnormiksi rakentui keskusteleva monimuotoinen julkisuus, jossa erilaiset äänet ja tarinat voivat tulla kuulluiksi. Pehmeiden arvojen julkisuusihanteita yhdisti arvomaailma, jossa yhteiskunnan katsotaan olevan vastuussa

heikoimmistaan ja julkista keskustelun ihannetta määrittelevät faktoihin perehtyminen, toisen asemaan asettuminen sekä kaikkien ihmisten oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi. Solidaarisuutta vaativissa kommentteissa kritisoitiin julkista keskustelua ja mediarepresentaatioita päihteitä käyttävistä ihmisistä. Tässä kontekstissa moni kommentoija asemoi itsensä päihteiden käyttäjäksi tai entiseksi käyttäjäksi vaatien ihmisoikeuksia ja arvostusta kovien huumeiden käyttäjille, mikä vastaa habermasilaista ideaa siitä, että julkisuutta käytetään puuttuvien oikeuksien puolesta vetoamiseen. Toimintaa motivoi kokemus julkisen keskustelun ja päätöksenteon ulkopuolella olemisesta. Toisin kuin populistisissa kovissa arvoissa, ulkopuolella olemiselle annettiin aitoja perusteluita, kun populistisissa kommentteissa kyse oli lähinnä retorisesta keinosta ja viholliskuvan maalaamisesta. Pehmeissä arvoissa kommentoijat toivat mukaan niiden ihmisten näkökulman, joiden elämään päihdepolitiikalla ja -keskustelulla on suoria konkreettisia vaikutuksia.

Toisin kuin kovien arvojen julkisuuskäsitykseen, jossa ajateltiin, että todellisuus voidaan näyttää sellaisenaan, pehmeisiin arvoihin sisältyi ajatus keskustelun vallasta määritellä ja rakentaa todellisuutta. Mediaa syytettiin yksipuolisen kuvan antamisesta ja siitä, ettei asioista kysytä niiltä, joita ne koskettavat. Kommenteissa huumeita käyttäville henkilöille vaadittiin arvostusta. Itsensä huumeiden käyttäjiksi asemoivia kommentoijia esiintyi etenkin Kulttuuricocktailin kommenttikentässä, jossa kommentit olivat muita pidempiä. Nimimerkit *TuottajaKerttu* ja *Annika9* kirjoittivat turhautumisestaan keskustelun tasoon sekä naispuolisten päihteitä käyttävien henkilöiden representaatioihin:

Päihteistä jeesustelu on suomalaisten rakas harrastus. Alkkikset tuomitsee narkkarit alimpaan helvettiin, kyllä viina riittää! Ja pettää ja hakkaa. Sitten ne jotka ei käytä mitään tuomitsevat myös. Faktat ja mielipiteet on suoraan sanottuna surkean tasoisia. [...] Käsittämätöntä miten muuten suht järkevät ihmiset voivat huumekeskustelussa olla niin käsittämättömän typeriä, kylmiä ja sisäänpäin kääntyviä. (Ote nimimerkin *TuottajaKerttu* kommentista, Kulttuuricocktail)

Lost boys - itseäni häiritsee lost girlsien puuttuminen kaikista huumedokkareista. Tyttö/ nainen on edelleen Toinen, ulkopuolinen, ei-mies. Olen ollut huumepepiireissä, enkä ole koskaan joutunut esim. harrastamaan seksiä saadakseni yhtään mitään, mikä on dokumenttien laatijoiden ja amerikkalaisten

rikosleffojen yksi lempiaihe. Olen kyllä heittänyt keikkaa sillä saralla - silloin kun olin 2 vuosikymmentä kuivilla ja raittiina, jotta saisin laskut maksettua ja lapseni elätettyä. En tarvinnut miehiä turvakseni tai laskuttajakseni/ asiakkaita hankkimaan, toimin ihan itse ja yksin. ...kuten muutama muukin tuttu nainen on tehnyt. Meistä ei vain koskaan puhuta muuten kuin alisteisena miehelle tai jonain epätoivoisina luusereina. Minä lopetan muutamaksi kk:ksi aina kun vain haluan. Aineet ja seksinmyymisen. Kukaan ei näe päältäpäin millaista kaksoiselämää elän. Harmittaa paitsi natkujen; etenkin naispuolisten natkujen halveksunta ja näkymättömyys. (Nimimerkki Annika9, Kulttuuricocktail)

Päihteiden käyttäjien haluttiin näkyvän julkisuudessa ja julkisessa keskustelussa, koska näin he voivat olla osa yhteistä todellisuutta ja yhteiskuntaa. Kovissa arvoissa ei ilmaistu lainkaan empatiaa, eikä sitä pidetty yhteiskunnan tai julkisuuden kannalta olennaisena tunteena, mutta pehmeissä arvoissa sen sijaan empatia nähtiin tärkeänä osana molempia. Tämä näkyy myös kommentteissa, joissa vaadittiin silmien avaamista ja moraaliseksi velvoitteeksi määriteltiin toisen kärsimyksen tiedostaminen. Monissa kommentteissa todettiin lyhyesti, että dokumentti avaa silmät ja siksi kaikkien pitäisi katsoa se:

Vierellämme kulkeva rinnakkaistodellisuus, jota kaurapuuroja keittelevä keskiluokka ei halua nähdä eikä välttämättä edes tiedosta. (Kommenttija Iltalehden Facebook-jaossa)

Kommenteissa dokumentin henkilöiden ja päihteitä ongelmallisesti käyttävien ihmisten nähtiin elävän omassa todellisuudessaan, josta tietoa keskiluokalle ja tavallisille ihmisille välittyy Lost Boysin kaltaisten dokumenttien kautta. Pehmeissä arvoissa esitettiin, että julkisessa keskustelussa ääneen pääsee parhaiten keskiluokka ja yhteiskunnassa hyvässä asemassa olevat ihmiset. Myös dekriminalisointia kannattavissa kommentteissa huumeiden laillisesta asemasta vaadittiin parempaa julkista keskustelua, joka keskittyisi faktoihin, eli kommentteissa näkyi habermasilainen rationaalisuuden vaatimus. Omalla päihteiden käytön tai lopetetun käytön esiin tuomisella asemoitiin itseä ongelman sisälle ja eräänlaiseksi asiantuntijaksi. Samalla dekriminalisoinnin puolustajat arvostelivat julkista keskustelua kommentoimalla sitä, miten huumeet Suomessa ymmärretään. Julkisen päihdekeskustelun ei nähty perustuvan faktoihin ja ihmisten tapa käsittää eri aineet miellettiin virheelliseksi.

Paternalistista julkisuusnormia edustavissa kommentteissa dokumenttia pidettiin paheellisen ja rappiollisen elämäntavan ihailuna. Keskeinen pelko oli, että dokumentti yllyttää

syрjäytymisvaarassa olevia nuoria päihteiden käyttöön. Julkisuusnormiksi muodostui näkemys, jonka mukaan haitallisia ja turmelevia asioita ei pidä käsitellä julkisuudessa tai niiden käsittelyn tulee olla rajattua ja seuraukset huomioivaa. Samoin kuin kovissa arvoissa, myös paternalistisissa arvoissa saatettiin esittää, että dokumentin näyttämällä on jonkinlainen piilomotiivi. Asennoituminen mediaan ja julkiseen keskusteluun oli erilainen siinä, että median tehtävänä nähtiin perinteisten ja hyveellisten arvojen säilyttäminen.

Tätä näytetään toistuvasti. Yritetäänkö tällä saada ko elämäntapaa hyväksytyksi??? (Kommentoija Yle Areenan Facebook-julkaisussa)

Dokumentin esittäminen juuri Ylen palveluissa saattoi vaikuttaa arvostelmiin, sillä verorahoilla kustannettavan julkisen palvelun moraalinen vastuu voidaan kokea painavammaksi kuin esimerkiksi kaupallisen median. Siinä missä dokumentin esittämistä pidettiin moraalittomana, myös sen katsomista paheksuttiin:

En jaksa uskoa, että tällaisen dokumentin katsominen pelastaa ketään huumeekoukulta. Huumeisiin ajaudutaan eikä se ole varsinaisesti mikään sellainen päätös, että hei! alanpa käyttämään aineita! Yksikään jo valmiiksi huumeidenkäyttäjä ei lopeta käyttöönsä tämän elokuvan jälkeen ja sen johdosta. Miksi sitä siis näytetään. Jos ihan suoraan sanon, se on sosiaalipornoa. (Ote kommentoijan viestistä Yle Areenan Facebook-julkaisussa)

Julkisuusnormin mukaan häpeää läheisille aiheuttavien asioiden käsittelyn julkisuudessa pitäisi olla rajattua ja hienotunteista. Tätä korosti nimimerkki *alaviisto*, joka ehdotti dokumentin tapahtumien esittämistä ennemmin tekstimuodossa, luultavasti siksi, että silloin henkilöt voitaisiin anonymisoida helpommin. *Alaviisto* sai ärtyneen vastauksen nimimerkiltä *Siika3*, jonka mielestä suostumuksen dokumentin kuvaamiseen voivat antaa vain päähenkilöt, eikä omaisten suostumuksella ole asian kanssa mitään tekemistä. Samoin kuin pehmeissä arvoissa, paternalistisessa julkisuusnormissa korostettiin empatiaa ja vaadittiin toisen tilanteeseen asettumista, mutta tämä koski lähinnä päihteiden käyttäjien läheisten tilannetta, sillä suurimpana ongelmana nähtiin julkisuuden heille tuottama häpeä:

Pohtiko Neuvonen dokumenttia tehdessään esimerkiksi sitä, minkälaisia seurauksia materiaalin julkaisemisella voi olla [Päähenkilön 1] ja [Päähenkilön 2] perheelle tai sukulaisille? [...] Olisiko läheisille mahdollisesti aiheutuvien seurausten takia ollut parempi kertoa tarina dokumenttielokuvan sijaan tekstimuodossa, esimerkiksi Hesarin

kuukausiliitteessä - tai jättää jopa kertomatta kokonaan? (Ote nimimerkin alaviisto kommentista, Kulttuuricocktail)

Pystytkö sinä asettumaan esimerkiksi sen isovanhemman, vanhemman tai sisaruksen asemaan, joka tietää että Yleisradion kanavalla esiintyvä, prostituoitujen kanssa seksiä harrastava ja huumeita piikittävä nuori mies on oma lapsenlapsi, poika tai veli? Jos pystyt, niin kykenetkö kuvittelemaan millaisia tunteita ja ajatuksia tämä voisi näissä ihmisissä herättää? Haluaisitko todella, että entiset naapurisi, perhetuttavasi, työ- ja luokkakaverisi sekä muut puolittavat näkisivät televisiossa oman perheenjäsenesi piikittävän huumeita ja ostavan seksiä? (Ote nimimerkin alaviisto vastauksesta nimimerkille Siika3, Kulttuuricocktail)

Nimimerkki *Alaviisto* pyrki herättämään sääliä ja myötätuntoa omaisia kohtaan syyttäen erityisesti dokumentin esittäjää ja tekijää empatian ja eettisen harkinnan puutteesta. Vaikka päähenkilöä säälittiin, hänen huumeiden käyttönsä katsottiin tuottavan muille häpeää, koska asiasta oli tehty julkinen. Paheksunta kohdistui nimenomaan julkisuuteen, ei esimerkiksi ihmisiin tai rakenteisiin, jotka mahdollistavat päihteiden käyttöön liittyvän stigman.

Julkisuusnormiin kuului erottelu yksityiseen ja julkiseen. Häpeää aiheuttavat asiat täytyi normin mukaan pitää yksityisen tilan puitteissa. Kommentoijat halusivat ratkaista huumeongelman ja hoitaa siitä kärsiviä ihmisiä, mutta heidän näkemyksensä mukaan siihen ei tarvita julkisuutta. Joitain aiheita ei siis pitäisi käsitellä julkisuudessa lainkaan. Tässä mielessä julkisuusnormi oli kaikkein konservatiivisin. Päihteitä käyttäviä ihmisiä ei myöskään nähty täysivaltaisina toimijoina ja kykenevinä osallistumaan julkiseen keskusteluun. Myös kovissa arvoissa suljettiin joitakin keskustelijoita ulos julkisuudesta, ja kommentoitiin sitä, miten asiat tulee esittää, mutta rajaa yksityisen ja julkisen välille ei vedetty. Myöskään pehmeissä arvoissa mitään aihetta ei suljettu julkisuuden ulkopuolelle. Paternalististen arvojen reaktiota voi vahvistaa huomiotalouden siivittäjä julkisuus, jossa uutismediat nimenomaan hakevat huomiota asioilla, joiden tiedetään aiheuttavan moraalista paheksuntaa ja saavan siksi huomiota. Vaikka huomion saaminen voi olla yksi syy käsitellä huumeita, paternalististen arvojen käsitys siitä, että jotkin asiat pitäisi rajata julkisen käsittelyn ulkopuolelle, ei kestä lähempää tarkastelua. Huumeongelmissa ei ole kyse ihmisen yksityisestä ongelmasta, vaan yhteiskunnallisista ongelmista ja poliittisista valinnoista, joiden käsittelyssä julkisella keskustelulla on keskeinen merkitys.

7 PÄÄTELMÄT

Kovien huumeiden käyttäjiä kuvataan mediassa tyypillisesti erilaisina toisina, jotka eivät ole hyödyksi yhteiskunnalle (Singer ja Page 2016). Tämä asetelma toistui myös analysoimassani keskustelussa, jota hallitsivat kovat arvot. Kovien huumeiden käyttäjiä katsottiin ylhäältä päin, ja affektiiviset taktiikat heidän ihmisarvonsa mitätöimiseksi olivat voimakkaita. Myös pehmeät arvot saivat tilaa, ja ne asettuivat vastustamaan kontrollipoliittista linjaa ja kannattamaan sosiaalipoliittista linjaa, eli huumeiden käyttäjien hoitoa ja päihdepalveluita. Keskustelu oli pitkälti valitsemista kahden leirin väliltä: yhdessä laidassa olivat sosiaalidemokratiaa, hyvinvointivaltiota ja kaksien raiteiden politiikkaa kannattavat pehmeät arvot ja toisessa laidassa yksilön äärimmäistä vapautta, huumeiden kontrollipolitiikkaa ja rajoittamatonta sananvapautta kannattavat kovat arvot. Tämä vastakkainasettelu hallitsi päihdepoliittista keskustelua, ja se vastasi huumeepoliittisen väittelyn jo 1960-luvulla alkanutta historiallista linjaa.

Habermasin (1991) mukaan julkisen keskustelun tulee olla rationaalista. Analysoimassani keskustelussa rationaalisuus nähtiin Habermasin mukaisesti yhtenä ideaalin julkisuuden tärkeimmistä kriteereistä. Julkisuutta kritisoitiin rationaalisuuden puutteesta, ja kaikissa arvokategorioissa myös vedottiin tavalla tai toisella rationaalisuuteen, vaikka perustelut eivät välttämättä nojanneet vedenpitäviin faktoihin. Rationaalisuus ymmärrettiin kahdella eri tavalla. Kovissa arvoissa käsitys rationaalisuudesta oli hyvin kapea, sillä se samaistettiin tarkoittamaan ainoastaan järkeä, johon tunteet eivät kuulu lainkaan. Rationaaliseksi yksilöksi rakentui maskuliininen veroja maksava ”keskivertoihminen”, ja kommentteissa vedottiin eräänlaiseen ”arkijärkiseen rationaalisuuteen”, jolloin vaatimusta rationaalisuudesta käytettiin sulkemaan ihmisryhmiä ulos julkisuudesta. Rationaalisuus ei kuitenkaan tarkoita pelkkää järkeä. Kuten julkisuusteoreetikot Habermasin jalanjäljissä ovat osoittaneet, rationaalisessa julkisessa keskustelussa järki ja tunteet ovat molemmat osa toisia kunnioittavaa julkista keskustelua, jossa pyritään ymmärrykseen (Fraser 2009, Mouffe 1999, Livingstone ja Lunt 1994, Wahl-Jorgensen 2019a). Pehmeissä arvoissa laajempi käsitys rationaalisuudesta oli lähempänä tätä Habermasin pohjalta jatkettua julkisuusteoriaa. Rationaalisuuden vaatimus sisälsi vaatimuksen empatiasta ja toisen asemaan asettumisesta,

joita pidettiin yhteiskunnan ja julkisen keskustelun lähtökohtina. Tällöin rationaalisuuden vaatimus ohjasi keskustelua asiallisempaan ja ymmärrystä lisäävään suuntaan.

Myös paternalistisissa kommentteissa vedottiin rationaalisuuteen, mutta paternalistinen julkisuusihanne ei muuten istunut habermasilaiseen perinteeseen. Ihanteessa ajateltiin, että julkisuuden tulee edistää valmiiksi lukittua päämäärää, eikä joitakin asioita tule käsitellä julkisuudessa. Lost Boysin esittämä kuvaus kovien aineiden käytöstä haluttiin rajata julkisuuden ulkopuolelle affektiivisen perustein eli häpeään vetoamalla. Populististen kommenttien tapa syyttää toisia mielensä pahoittamisesta puolestaan vetosi sekä rationaalisuuden kapeaan määritelmään, jossa rationaalisuus tarkoittaa vain järkeä. Järkikin oli lähinnä näennäistä, sillä kyseiset kommentit eivät osallistuneet keskusteluun millään muulla tavalla kuin vain syyttämällä muita tunteiden vallassa olemisesta, jolloin ne veivät keskustelun täysin pois asiakysymyksistä.

Habermasilaisen julkisuusideaalin mukainen toisen asemaan asettuminen ja toisten kunnioittaminen ei voi tapahtua ilman tunteita. Vetoaminen yhtä aikaa rationaalisuuteen ja empatiaan paransi keskustelun tasoa, kun taas tunteellisuudesta syyttäminen teki keskustelusta pelkkää affektiivista huutelua. Affektiivisuus siis paransi keskustelua silloin, kun affektit edesauttoivat toisen asemaan asettumista tai esimerkiksi saivat huomaamaan yhteiskunnallisia epäkohtia. Analyysin ja esittelemäni kirjallisuuden perusteella affektiivisuus on ongelma silloin, kun julkinen keskustelu perustuu pelkästään sille. Samoin rationaalisuuden vaatimus on ongelma julkiselle keskustelulle, jos rationaalisuuteen nähdään sisältyvän vain järki. Rationaalisuus ymmärrettynä niin, ettei se sulje ulos tunteita, on siis edelleen pätevä kriteeri julkisuuden analysoimiselle.

Tutkielmaa aloittaessani ajattelin Habermasin julkisuusteorian perustuvan rationaalisuuden ideaalille, joka vahvistaa hallitsevassa asemassa olevien valtaa, kun esimerkiksi vähemmistöjen oikeuksia tai empatiaa yhteiskuntaan vaativat äänet voidaan leimata siihen vedoten epärationaalisiksi. Aineistossani rationaalisuutteen vedottiinkin juuri tällä tavalla. Se ei kuitenkaan vastaa Habermasin määritelmää rationaalisuudesta, sillä habermasilaiseen julkisuuden ideaaliin ei kuulu se, että ihmisiä tai ihmisryhmiä voitaisiin sulkea ulkopuolelle rationaalisuuteen vetoamalla. Analyysin edetessä itselleni kävi yhä selvemäksi, että

habermasilaisen julkisuusteorian jatkumon esittämä kritiikki julkisuudelle on entistä ajankohtaisempaa ja tärkeämpää hybridissa mediaympäristössä, jossa julkisuutta ohjaa affektiivinen huomiotalous. Rationaalisuuteen kuuluu asioiden rauhallinen tarkasteleminen eri näkökulmista. Huomiotaloudessa tämä käy yhä vaikeammaksi, kun verkkokeskustelujen julkisuus antaa enemmän näkyvyyttä tunteikkaille mustavalkoisille kommentteille, ja kaiken on tapahduttava yhä nopeammin.

Vaikka 1930-luvulla ja 1960–1970-luvuilla esitettyä kritiikkiä julkisuuden kaupallistumisesta on syytetty elitistiseksi (Pietilä 1997, 235–239), kritiikki on aiheellista edelleen. Habermas kirjoitti, kuinka massakulttuuri painottuu ihmisten viihdyttämiseen rationaalisen keskustelun mahdollistamisen sijaan. Nykyisin viihtyminen on korvattu tunnereaktioilla, ja useasti nimenomaan negatiivisilla tunnereaktioilla. Erityisen ongelmallista tämä on silloin, kun käsitellään yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asioita. Analysoimassani keskustelussa viha ja inho saivat paljon tilaa, ja ne jyräsivät jatkuvasti järjellä ja tutkimuksella perusteltavien päihdepoliittisten argumenttien yli. Keskustelun vihaisuus ja affektiivisuuden yllyttämä moraalinen halveksunta voivat edesauttaa ilmapiiriä, joka osaltaan estää konkreettisia huumeiden käyttäjien asemaa parantavia hankkeita.

Viha kovien päihteiden käyttäjiä kohtaan oli paikoin niin räikeää, ettei sellaista olisi pitänyt päästää moderoinnin läpi. Uutismediat sallivat tämän kaltaisten kommenttien julkaisun sivustoillaan, vaikka juhlapuheissa väittivät jatkavansa habermasilaista julkisuusihausta. Uutismediat voivat olla haluttomia moderoimaan etenkin Facebookin kommenttikenttiä tarkasti, sillä suuri määrä affektiiviselta intensiteetiltään voimakkaita kommentteja tuo julkaisulle paremman näkyvyyden alustalla. Myös populistinen väärä tieto jyllää kommenttikentissä samasta syystä, sillä nopeassa ja huomiotalouteen perustuvassa julkisuudessa se antaa affektiivista tarttumapintaa, eikä sitä huomiotaloudessa olla välttämättä halukkaita suitsimaan. Uutismediat ovat siis alistaneet kommenttikenttien julkisuuden huomiotaloudelle, mikä on yksi syistä, miksi rationaalisen kunnioittavan julkisen keskustelun ihanne ei toteudu kommenttikentissä.

Tutkielmaa tehdessäni mietin useaan otteeseen, mihin uutismedioiden kommenttikenttiä tarvitaan julkisen keskustelun näkökulmasta, jos keskustelu on tämän tasoista. Uutismediat

tarvitsevat kommenttikenttiä pitääkseen lukijoita pidempään juuri omilla sivustoillaan, mutta julkisen keskustelun mahdollistamisella niitä ei voi perustella siinä muodossa, missä keskustelu niissä tällä hetkellä toteutuu. Kommenttikenttiä ei voi perustella myöskään sillä, että ne laajentaisivat julkisuutta, sillä kuka tahansa voi osallistua julkiseen keskusteluun sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisessa mediassa julkinen keskustelu on vielä paljon rajoittamattomampaa kuin journalististen medioiden vastuulla olevissa kommenttikentissä, ja algoritmit säätelevät sitä, kuka saa viesteilleen huomiota. Uutismedioiden kommenttikenttiä on syytä verrata myös netin muihin anonyymeihin keskustelupalstoihin. Vaikka muualla mediassa on tapahtunut suuria murroksia, anonyymit keskustelupalstat ovat säilyttäneet suosionsa. Anonyymeilla palstoilla toisten kunnioittaminen ja rationaalisuus ovat vielä uutismedioiden kommenttikenttiäkin kauempana. Yleisön silmissä uutismedioiden kommenttikentät voivat näyttäytyä osana ”valtavirtajulkisuutta”, kun taas anonyymit keskustelupalstat voidaan kokea vastajulkisuudeksi, joka osalle ihmisistä on samaistuttavampi. Uutiskomentointi voi antaa mahdollisuuden päästä ääneen niille ihmisille, jotka eivät muuten koe pääsevänsä osallistumaan julkiseen keskusteluun. Nykyisin uutismediat eivät avaa kommentointimahdollisuutta välttämättä lainkaan, tai jos se avataan, keskustelua tuntuu hallitsevan rajoittamattoman sananvapauden ihanne. Kommenttikenttien sulkeminen kokonaan ei ole kauaskantoinen ratkaisu, sillä se voisi vahvistaa julkisuuksien eriytymistä, ja lisätä populistisiin tahoihin identifioituvien ihmisryhmien tunnetta, ettei journalistinen media kosketa heitä millään tavalla.

Journalismia halutaan tehdä julkisuusihanteen mukaan, eikä toimituksissa (ainakaan toivon mukaan) tulisi mieleenkään päättää journalistisen tuotoksen julkaisusta vain sillä perusteella, että se ei ole laitonta. Yleisön tuottaman materiaalin julkisuusihannetta ei ole suuresti toimituksissa pohdittu, ja analyysini perusteella moderointi toteutuu edelleen niin, että vain ilmiselvät laittomuudet jätetään julkaisematta. Tilanne on vielä tätäkin huonompi uutismedioiden Facebook-julkaisujen kommenttikentissä, joissa on käytössä jälkimoderointi, jolloin jopa laittomuudet saatetaan poistaa viiveellä. Oman kokemukseni mukaan kommenttikenttiä ei myöskään arvosteta, vaan toimituksissa niihin saatetaan suhtautua hieman naureskellen ja eräänlaisena välttämättömänä pahana. En itsekään pidä kommenttikentistä ja tutkielmaa aloittaessani ylenkatsoin niitä. Mielikuvani oli, että niissä

huudellaan kaikenlaisia sekopäisyyksiä. Analyysini jälkeen en voi enää olla täysin tätä mieltä, sillä vaikka kommentoijien argumentit eivät välttämättä olleet rationaalisia ja monissa kommenteissa syyllistyttiin tarpeettomiin loukkauksiin, suurimman osan kommentoijista perimmäinen pyrkimys oli osallistua rationaaliseen julkiseen keskusteluun ja vaikuttaa asioihin sen kautta. Kommentoijat osallistuivat huonon julkisuuden tuottamiseen, mutta eivät olleet siihen itsekään tyytyväisiä. Kommenttikentät mahdollistavat keskustelun siitä, millaista julkisuuden halutaan olevan ja voivat vahvistaa ihmisten tunnetta toimijuudesta. Parhaimmillaan tämä voi ainakin jonkin verran hillitä demokratiaa vastustavia populistisia ääniä.

Pääsääntöisesti kommentoijat olivat asiaan perehtyneempiä ja tietyllä tavalla sitoutuneempia uutismedioiden omissa kommenttikentissä kuin Facebook-jakojen kommenttiosioissa. Kommenttikentissä olisi potentiaalia mahdollistaa asiallista kunnioittavaa keskustelua, jos uutismediat ottaisivat ne tosissaan. Moderoinnin ongelmat on jätetty toimituksissa ratkaisematta ja moderointiin ei ole laitettu tarpeeksi resursseja. Jatkokysymyksiä tutkimukselle onkin, mitkä ovat syyt huonosti toteutuvan moderoinnin taustalla ja miksi uutismediat eivät halua panostaa kommenttikenttiin. Kiinnostava kysymys on myös, miksi journalistisissa teksteissä pyritään vaalimaan toisia kunnioittavaa rationaalista julkisuutta, mutta toimituksissa ei aseteta juuri minkäänlaisia vaatimuksia tai kriteerejä yleisön tuottamalle keskustelulle. Julkisuusteorian pohjalta voitaisiin hahmotella kommenttikenttiin keskustelun sääntöjä ja alustoja, jotka mahdollistaisivat kunnioittavan ja faktaperusteisen moniäänisen keskustelun. Nykyisessä hybridissa mediaympäristössä tämä on erityisen tärkeää kovien huumeiden käytön kaltaisissa aiheissa, jotka lähtökohtaisesti keräävät paljon affektiivista huomiota.

LÄHTEET

- Ahmed, S. (2018) *Tunteiden kulttuuripolitiikka*. [2004] Suomentanut Elina Halttunen-Riikonen. Tampere: Niin ja näin.
- Ahva, L.; van Dalen, A.; Hovden, J.; Kolbeins, G.; Löfgren Nilsson, M.; Skovsgaard, M. ja Väli-verronen, J. (2017) A Welfare State of Mind? Nordic journalists' conception of their role and autonomy in international context. *Journalism studies*. 18(5): 595–613.
- Ahva, L.; Heikkilä, H. ja Kunelius, R. (2015) Civic participation and the vocabularies for democratic journalism. Teoksessa *The Routledge Companion to Alternative and Community Media*. New York: Routledge, 155–164.
- Alexandrescu, L. (2014) Mephedrone, assassin of youth: The rhetoric of fear in contemporary drug scares. *Crime, media, culture*. 10(1): 23–37.
- Braun, J. ja Gillespie, T. (2011) Hosting the public discourse, hosting the public: When online news and social media converge. *Journalism practice*. 5(4): 383–398.
- Benhabib, S. (1992) Models of Public Space: Hannah Arendt, the Liberal Tradition, and Jürgen Habermas. Teoksessa Calhoun, C. *Habermas and the public sphere*. Cambridge: MIT Press, 73–98.
- Calhoun, C. (1992) *Habermas and the public sphere*. Cambridge: MIT Press.
- Chadwick, A. (2013) *The hybrid media system: Politics and power*. Oxford: Oxford University Press.
- Clough, P. T. ja Halley, J. (2007) *The affective turn: Theorizing the social*. Durham: Duke University Press.
- Dijck, J.; Poell, T. ja Waal, M. (2018) *The platform society: public values in a connective world*. New York: Oxford University Press.
- Fraser, N. (2009) Uusi katse julkisuuteen: vallitsevan demokratian arvostelua. [1992] Suomentanut Veikko Pietilä. *Media ja viestintä*. 32(3): 8–30.
- Gaonkar D. ja Povinelli E. (2003) Technologies of public forms: Circulation, transfiguration, recognition. *Public Culture*. 15(3): 385–397.
- Garnham, N. (2007) Habermas and the public sphere. *Global media and communication*. 3(2): 201–214.

- Habermas, J. (1991) *The Structural Transformation of the Public Sphere: an Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. [1962] Cambridge: MIT Press.
- Habermas, J. (2010) Julkisuus. [1964] Suomentanut Esa Väliverronen. Teoksessa Pietilä, V. *Julkisot, yleisöt ja media: suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikutus- ja toimintamuodoista*. Tampere: Tampere University Press, 163–170.
- Hakkarainen, P.; Karjalainen, K. ja Salasuo, M. (2020) Nuoret, entiset nuoret ja huumeet: Miten sukupolvi näkyy huumeiden käytössä ja huumemielipiteissä? *Yhteiskunta-politiikka*. 85(5–6): 465–479.
- Hakkarainen, P.; Tigerstedt, C. ja Tammi, T. (2007) Dual-track drug policy: Normalization of the drug problem in Finland. *Drugs: education, prevention ja policy*. 14(6): 543–558.
- Hakkarainen, P. ja Tigerstedt, C. (2005) Korvaushoidon läpimurto Suomessa. *Yhteiskunta-politiikka*. 70(2): 143–154.
- Heikkilä, H. ja Kunelius, R. (1998) Access, dialogue, deliberation: Experimenting with three concepts of journalism criticism. *Nordicom Review*. 19(1): 71–84.
- Hellman, M. (2010) Drawing Boundaries Between Risk and Danger Scenarios: Media Discourse on Illicit Drug Use. *In-Spire Journal of Law, Politics and Societies*. 5(2): 18–34.
- Hirschovits-Gerz, T. (2014) *Suomalaisten riippuvuuksia koskevat mielikuvat*. Tampereen yliopisto, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampere University Press.
- Hughey, M. W. ja Daniels, J. (2013) Racist comments at online news sites: a methodological dilemma for discourse analysis. *Media, culture ja society*. 35(3): 332–347.
- Ihlebaek, K. A. ja Holter, C. R. (2021) Hostile emotions: An exploratory study of far-right online commenters and their emotional connection to traditional and alternative news media. *Journalism*. 22(5): 1207–1222.
- Kainulainen, H., Kekki, T., Kinnunen, A., Rönkä S., Savonen, J. ja Perälä, J. (2017) Huumeiden käyttäjät silmätikkuna. Teoksessa Kainulainen, H., Savonen, J., Rönkä, S. *Vanha liitto. Kovien huumeiden käyttäjät 1960–1970-lukujen Helsingistä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 11–35.

- Karjalainen, K.; Pekkanen, N. ja Hakkarainen, P. (2020) Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet: Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992–2018. Raportti. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Keane, J. (2000) Media and the public spheres – European idea and ideal. *Medijska istraživanja*. 6(2): 55–60.
- Livingstone, S. ja Lunt, P. (1994) The mass media, democracy and the public sphere Teoksessa *Talk on television audience participation and public debate*. London: Routledge, 9–35.
- Mouffe, C. (1999) Deliberative Democracy or Agonistic Pluralism? *Social research*. 66(3): 745–758.
- Nikunen, K. (2010) Rakastamisen vaikeudesta. *Media ja viestintä*, 33(4): 7–26.
- Paasonen, S. (2014) Juhannustanssien nopea roihu ja Facebook-keskustelun tunneintensiteetit. *Media ja viestintä*. 37(4): 22–39.
- Pantti, M. (2010) The value of emotion: An examination of television journalists' notions on emotionality. *European journal of communication*. 25(2): 168–181.
- Papacharissi, Z. (2014) *Affective Publics: Sentiment, Technology, and Politics*. New York: Oxford University Press.
- Papacharissi, Z. (2002) The virtual sphere: The internet as a public sphere. *New media ja society*. 4(1): 9–27.
- Perälä, J.; Kainulainen, H. ja Tammi, T. (2012) Helsinkiläiset narkomaanit – käyttö, kulttuuri, kontrolli. Teoksessa Salasuo, M.; Poikolainen J. ja Komonen, P. *Katukulttuuri. Nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 124, 282–296.
- Pietilä, V. (1997) *Joukkoviestintätutkimuksen valtateillä: tutkimusalan kehitystä jäljittämässä*. Tampere: Vastapaino.
- Pöyhtäri, R. (2014) Limits of hate speech and freedom of speech on moderated news websites in Finland, Sweden, the Netherlands and the UK. *Annales. Series historia et sociologia*. 24(3): 513–524.

- Pöyhtäri, R. (2018) Raiskausuutisista vihapuheeseen: uutismedian eettistä harkintaa. Teoksessa Nikunen, K. ja Maasilta, M. *Pakolaisuus, tunteet ja media*. Tampere: Vastapaino, 92–126.
- Pöyhtäri, R.; Haara, P. ja Raittila, P. (2013) *Vihapuhe sananvapautta kaventamassa*. Tampere: Tampere University Press.
- Pöysä, J. (2010) Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. Teoksessa Pöysä, J.; Järviluoma, H. ja Vakimo, S. *Veltavat menetit*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 331–360.
- Raento, P. ja Tammi, T. (2013) Addiktio – ristiriitainen ja vaikutusvaltainen ilmiö. Teoksessa Tammi, T. ja Raento, P. (toimittaneet) *Addiktioyhteiskunta: riippuvuus aikamme ilmiönä*. Helsinki: Gaudeamus, 7–27.
- Rantasila, A. (2022) Managing unpleasant moods: Affective discipline in Facebook discussions. *European journal of cultural studies*. 25(1): 256–274.
- Rantasila, A. (2018) Tahmaiset affektit. *Lähikuva*. 31(3): 30–45.
- Ruuska, A. ja Sulkunen, P. (2013) Addiktiosairaus ja moraali: lääketieteellisen alkoholiajattelun kehitys. Teoksessa Tammi, T. ja Raento, P. *Addiktioyhteiskunta: riippuvuus aikamme ilmiönä*. Helsinki: Gaudeamus, 7–27.
- Rönkä, S. ja Markkula, J. (2020) Huumetilanne Suomessa 2020. Raportti. Vantaa: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Saarikoski, P. (2013) Kaiken kansan Facebookista Obaman twiitteihin. Teoksessa Suominen, J.; Östman, S.; Saarikoski, P. ja Turtiainen, R. *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus, 28–47.
- Salasuo, M. ja Rantala, K. (2002) Huumeiden viihdekäyttö ajankuvana. Teoksessa Kaukonen, O. ja Hakkarainen, P. *Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa*. Helsinki: Gaudeamus, 38–67.
- Schwartz, S. A.; Nelimarkka, M. ja Larsson, A. O. (2022) Populist platform strategies: a comparative study of social media campaigning by Nordic right-wing populist parties. *Information, communication ja society*. [Online] 1–19.
- Singer, M. ja Page, J. B. (2016) *The social value of drug addicts: uses of the useless*. London: Routledge.

- Suominen, J. (2013) Tyyntä myrskyn edellä. Teoksessa: Suominen, J.; Östman, S.; Saarikoski, P. ja Turtiainen, R. *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus, 28–47.
- Tammi, T. (2007) Medicalising prohibition: harm reduction in Finnish and international drug policy. Helsinki: Stakes.
- Tammi, T. ja Raento, P. (2013) Addiktio ajankuvana ja tiedollisena haasteena. Teoksessa Tammi, T. ja Raento, P. *Addiktioyhteiskunta: riippuvuus aikamme ilmiönä*. Helsinki: Gaudeamus, 199–206.
- Vainikka, E. ja Harju, A. (2019) Anonyymien keskustelupalstojen julkisuus: Marginaaliin jääneiden vertaistukea ja yhteiskuntakritiikkiä. *Media ja viestintä*. 42(2): 99–121.
- Valaskivi, K. ja Sumiala, J. (2014) Circulating social imaginaries: Theoretical and methodological reflections. *European journal of cultural studies*. 17(3): 229–243.
- Wahl-Jorgensen, K. (2019a) Questioning the Ideal of the Public Sphere: The Emotional Turn. *Social Media + Society*. 5(3): 1–3.
- Wahl-Jorgensen, K. (2019b) *Emotions, Media and Politics*. Cambridge: Polity.
- Warner, M. (2002) Publics and Counterpublics. *Public culture*. 14(1): 49–90.
- Wetherell, M. (2012) *Affect and emotion: a new social science understanding*. Thousand Oaks: Sage.

MUUT VIITTEET

- Eduskunta.fi (2019) Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistaminen
https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/kannabiksen-kayton-rangaistavuuden-poistaminen.aspx
- Helsingin Sanomat (21.2.2023) Kun Ullanlinnassa tapahtui henki-rikos, epäillyn nimi oli hetkessä Murha.infossa – Näin keskustelu-palstoilla mässäillään rikoksilla
<https://www.hs.fi/nyt/art-2000009346675.html>
- Helsingin Sanomat (25.2.2023) Näin Suomen suosituimmalla rikospalstalla reagoitiin Anneli Auerin tapauksen viimeisimpään käänteeseen <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009417427.html>
- Helsingin Sanomat (1.9.2015) Suljemme kommenttiosiomme, koska jotainhan tässä on tehtävä. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000002848999.html>

Helsingin Sanomat (19.4.2012) Toisessa maailmassa. [2008]

<https://www.hs.fi/kuukausiliite/art-2000002745279.html>

Iltalehti (27.8.2022) Nyt puhuu #jauhojengi-masinoijaksi väitetty Ylilauta

<https://www.iltalehti.fi/digi uutiset/a/820331d0-7c4a-462c-ad62-a0378f6e65a3>

Iltalehti (19.9.2020) Radikaali ehdotus vihreiden puoluekokouksessa: kannabiksen käyttö ja myynti pitäisi sallia – tällainen on Ohisal on kanta.

<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/aadc9062-9dae-4652-a88e-a9df860ef146>

Iltalehti (13.9.2010) Reindeerspotting-kuolema voi nostaa linkitykset JSN:n käsittelyyn

<https://www.iltalehti.fi/uutiset/a/2010091312342854>

Iltalehti (1.6.2021) Suosiiko tekoäly perussuomalaisia? Iltalehden juttukommentoinnin moderoinnista syntyi somekohu – näin moderointi toimii.

<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/b77ddd60-c69d-47a6-b478-b9d4d47ca768>

Julkisen sanan neuvosto (2011) Journalistin ohjeet ja liite.

https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/

Julkisen sanan neuvosto (2010) LANGETTAVA 4383/SL/10 Julkisen sanan neuvosto

<https://www.jsn.fi/sisalto/4383-sl-10-/?search=reindeerspotting>

Julkisen sanan neuvosto (2017) Tiedotusvälineen oma Instagram tili on toimituksellista sisältöä.

<https://www.jsn.fi/uutiset/tiedotusvalineen-oma-instagram-tili-on-toimituksellista-sisaltoa/>

MTV (30.5.2022) Rikosoikeuden professorit: Huumeiden käytöstä ei pitäisi rangaista – "Kriminalisointi puhdistaa ongelmaa yhtä vähän kuin kieltolaki"

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/rikosoikeuden-professorit-huumeiden-kaytosta-ei-pitaisi-rangaista-kriminalisointi-puhdistaa-ongelmaa-yhta-vahan-kuin-kieltolaki/8429754#gs.1sunxa>

STT:n tyylikirja: Moderointi. <https://stt.fi/tyylikirja/moderointi/> Viitattu 28.3.2023.

Suomen Kuvalehti (23.9.2008) Kauhajoen surmaaja: Matti Juhani Saari.

<https://suomenkuvalehti.fi/kotimaa/kauhajoen-surmaaja-matti-juhani-saari/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2022) Huumausaineiden laillisuus ja käytön rangaistavuus

<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja->

[riippuvuudet/huumeet/huumausainepolitiikka/huumausaineiden-laillisuus-ja-kayton-rangaistavuus](#)

Tieteen termipankki (5.02.2022) Nimitys: diskurssi. (Tarkka osoite:

[https://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:diskurssi.](https://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:diskurssi))

Vehkoo, J. (2022) Eri reittejä: Algoritmit pöyristyttävät, ärsyttävät ja ihastuttavat – ja sitovat meidät Facebookiin ja Googleen. Juttusarjassa Eri reittejä. Koneen säätö.

<https://koneensaatio.fi/tarinat-ja-iulkaisut/eri-reitteja-algoritmit-poyristyttavat-arsyttavat-ja-ihastuttavat-ja-sitovat-meidat-facebookiin-ja-googleen/>

Yle (15.9.2021) Äkäinen Punkstoo avasi musiikkialan silmät seksuaaliselle häirinnälle – mutta onko kohu oikeasti muuttanut mitään? Asiantuntijat kertovat. [https://yle.fi/uutiset/3-](https://yle.fi/uutiset/3-12099335)

[12099335](https://yle.fi/uutiset/3-12099335)

Yle (16.9.2021) Analyysi: Vihreät perustelee kannabiksen laillistamista haittojen ehkäisyllä – aloite haiskahtaa eliitin ohituskaistalta suosikkipäihhteelle. [https://yle.fi/uutiset/3-](https://yle.fi/uutiset/3-12098230)

[12098230](https://yle.fi/uutiset/3-12098230)